

Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden

Fase 1

Plan van Aanpak

Inhoud

Inhoud	.....	
Inleiding	.....	
Voortraject	.....	5
Deel A	Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1 als geheel.....	7
	De projectomgeving.....	7
	Doelstellingen van het project.....	7
	Kaders en reikwijdte.....	7
	Randvoorwaarden.....	8
	Kansen en bedreigingen.....	8
	Projectorganisatie.....	8
	Verslaglegging en rapportage deelprojecten.....	10
	Communicatie.....	10
	Financiële beheersing en reikwijdte van het project.....	11
	Uit te voeren werkzaamheden.....	11
	Opdrachtverlening Bureau Bijdehand.....	11
	Opdrachtverlening Bureau van Hees tuin- en landschapsarchitectuur.....	12
	Te nemen besluit.....	12
Deel B	Aanpak deelprojecten.....	13
	1. Inleiding.....	13
	2. Doelen en kader.....	13
	3. Aanpak deelprojecten.....	14
	3.1 Herstel eilanden en eilandenstructuren met recreatieve voorzieningen.....	14
	3.2 Verbetering brugbediening.....	19
	3.3 Herstel eilanden en eilandstructuren met recreatieve voorzieningen.....	19
	3.4 Activiteiten voor educatie, voorlichting en beheer.....	20
	3.4.1 Strategisch voorbeeldproject beheersamenwerking.....	20
	3.4.2 Voorlichting beheer en werving vrijwilligers.....	21
	3.4.3 Workshop Beheer.....	22
	3.4.4 Workshop Bagger en Veenbonken.....	23
	4 Planning deelprojecten.....	23
Bijlage 1	Stroomdiagram Proces en besluitvorming deelprojecten.....	25
Bijlage 2	Overzicht bijdragen - Bijlagen bij subsidieaanvraag PZH.....	29
Bijlage 3	PZH – Verlening meerjarige projectsubsidie Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden – fase 1 d.d. 05-01-2015.....	33

Inleiding

In dit Plan van Aanpak wordt de wijze beschreven waarop het projectplan “Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden” en de diverse daarin opgenomen deelprojecten tot uitvoering gebracht zullen worden.

Het plan van aanpak is opgebouwd uit twee delen:

Deel A Richt zich op de aanpak van het projectplan “Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1” als geheel en de activiteiten zoals voorbereidende werkzaamheden, inrichten en verantwoordelijkheden projectorganisatie, afstemmen met diverse partijen, programmabewaking, budgetbewaking, etc.

Deel B Richt zich op de opgenomen deelprojecten en de aanpak daarvan, met een omschrijving van doel, resultaten, benodigde werkzaamheden en betrokken partijen.

In Deel A is in eerste instantie de projectomgeving beschreven, waarbinnen het totale projectplan zal worden uitgevoerd. Hierin worden de (rand)voorwaarden, projectstructuur, communicatie, organisatie e.d. beschreven.

Deel B gaat, als gezegd, in op de 16 opgenomen projecten die ten grondslag liggen aan de subsidieaanvraag. Met het besef dat een aantal projecten controversieel is, is in dit Plan van Aanpak geen keuze gemaakt of die projecten wel of niet dienen te worden uitgevoerd. Het is aan Stichting VEEN en aan de eigenaren om hier formeel over te beslissen.

Voorafgaand aan Deel A volgen hier eerst nog enkele punten uit het voortraject, die van belang kunnen zijn voor een beter begrip van dit plan van aanpak en hetgeen daarin voorzien is.

Vortraject

De provincie Zuid-Holland (PZH) hanteert het beleidsprogramma Uitvoeringsprogramma Groen (UPG). Het doel van het programma is dat er projecten op het gebied van recreatie en toeristische ontwikkeling in samenhang met natuur en agrarische activiteiten gerealiseerd worden door gemeenten of andere rechtspersonen. De PZH ziet graag dat er wordt gewerkt aan projecten voor een regio of gebied. Daarvoor wordt ook de benaming Gebiedsdeal (GD) gebruikt. Aanvankelijk zag de PZH niet veel mogelijkheden voor de Reeuwijkse Plassen. Thijs van Hees, eigenaar van Bureau van Hees tuin- en landschapsarchitectuur, schreef in samenspraak met Stichting VEEN daarna een plan voor de Reeuwijkse Plassen en Veenweiden, waarin de samenhang van projecten voor herstel van natuurwaarden samen met projecten voor versterking van de infrastructuur voor (water)recreatie en projecten voor educatie, voorlichting en vrijwilligersinzet bij beheer tot uiting kwamen. Ook toeristische plannen met een interregionaal karakter maakten deel uit van het plan.

In november 2013 besloot Stichting VEEN voort te gaan met de ontwikkeling van het project en daarvoor geld te reserveren. De Stichting VEEN, die opbrengsten uit het stelsel van vaarontheffingen voor de Reeuwijkse Plassen beheert en uitgeeft voor projecten voor herstel van natuurwaarden, beschikt over een substantiële financiële middelen. Tevens deed zich de gelegenheid voor dat een in Reeuwijk gevestigde stichting voor goede doelen, de Adessium Foundation, bereid bleek zich te willen inzetten voor het Reeuwijkse Plassengebied. Deze foundation financierde verder de planontwikkeling.

De in juni 2014 ingediende notitie voor het plan Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1 heeft bij de PZH een positieve ontvangst gekregen. De Stichting VEEN is voor de PZH een interessante partner, omdat zij als onafhankelijke rechtspersoon over voldoende eigen middelen beschikt om een

substantieel deel van het plan voor 50% te financieren. Stichting VEEN is dus voor de PZH in beginsel een organisatie waaraan ze subsidie kan en wil verstrekken.

De rol die Stichting VEEN in het kader van de Gebiedsdeal vervult, is de eigenaren te ondersteunen in de voorbereiding en, na hun akkoord, uitvoering van de deelprojecten. Daarbij zorgt Stichting VEEN voor de subsidietoekenning vanuit Stichting VEEN en PZH op basis van een aanvraag van de eigenaar. Stichting VEEN legt daarvoor contacten met de eigenaar van een perceel of object waaraan een deelproject wordt toegedacht, verzoekt deze instemming te verlenen en indien nodig en mogelijk een bijdrage te leveren. De eigenaar is opdrachtgever, VEEN stuurt de totale planvorming en -uitvoering aan. Het bestuur van de Stichting VEEN (de bestuurlijk opdrachtgever) delegeert de aansturing van het project Gebiedsdeal aan een Stuurgroep. Deze is de gedelegeerd opdrachtgever voor het verder uitwerken van de plannen. De eigenaar kan subsidie krijgen die voor een deel bestaat uit een subsidie van de Stichting VEEN en voor een deel uit subsidie van de PZH. Stichting VEEN is de spil in die subsidieverlening. Stichting VEEN is uiteindelijk verantwoordelijk voor de aan de provincie uit te brengen inhoudelijke en financiële verantwoording over het totale plan Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1.

Deel A   Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1 als geheel

De projectomgeving

De omgeving waarbinnen het projectplan “Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1” gerealiseerd dient te worden kenmerkt zich als complex door de vele verschillende partijen en belangen die betrokken zullen zijn bij de diverse deelprojecten.

Eigenaren, verenigingen, belanghebbenden, overheden en Stichting VEEN zelf, zullen allen hun invloed (willen) hebben op de ontwikkelingen en uitwerking.

Het bestuur van Stichting VEEN heeft daarom dan ook besloten de uitvoering van het projectplan te delegeren aan een Stuurgroep. Deze Stuurgroep functioneert als de gedelegeerd opdrachtgever van het projectplan.

Dit houdt in dat de Stuurgroep zorg dient te dragen voor de correcte uitvoering van het door Stichting VEEN opgedragen projectplan en de onderliggende deelprojecten. Dit met inachtneming van de kaders en randvoorwaarden zoals die voor het project gelden.

In de vergadering van het bestuur van Stichting VEEN is op 6 november 2014 de personele samenstelling van de Stuurgroep geaccordeerd en is aan de Stuurgroep opdracht gegeven om een plan van aanpak uit te werken.

Doelstellingen van het project

De algemene doelstellingen van het projectplan Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1 zijn:

- Herstel natuurwaarden van diverse objecten in de Reeuwijkse Plassen in samenhang met verbetering van infrastructurele voorzieningen voor de waterrecreatie. De objecten zijn o.a. (oevers van) eilanden, bediening van een brug en een kanoroute.
- Doelmatige besteding van de financiële middelen van Stichting VEEN.
- Samenwerking met de PZH in het realiseren van het UPG beleid.
- Benutten van de kansen om subsidies van de PZH te gebruiken voor de Reeuwijkse Plassen.

Resultaat

Het eindresultaat van het projectplan is de realisatie van de deelprojecten, dit naar tevredenheid van de opdrachtgevers, Stichting VEEN en de Provincie.

Kaders en reikwijdte

- Het projectplan richt zich uitsluitend op het werkdomein van Stichting VEEN, dus niet op gebieden buiten het plassengebied.
- Stichting VEEN is geen opdrachtgever voor deelprojecten. De eigenaar van een perceel of object geeft opdracht, Stichting VEEN subsidieert.
- Het projectplan richt zich niet op deelprojecten voor objecten met commerciële doeleinden.
- Het projectplan richt zich niet op recreatieve of natuurdoelstellingen op zich, maar beoogt deelprojecten te realiseren waarin deze doelstellingen samenkomen. Per deelproject kan het accent verschillen, maar in het totale projectplan moet er een evenwicht zijn.
- Het projectplan kan slechts gerealiseerd worden voor zover de financiële middelen van Stichting VEEN voor de 50% van de financiering van de deelprojecten toereikend zijn.
- Stichting VEEN draagt geen verantwoordelijkheid voor het beheer van het gerealiseerde deelproject. De eigenaar van een perceel of object draagt hiervoor de verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid van de eigenaar van een perceel wordt in een kwalitatief beheerplan vastgelegd en wel voor een periode van tenminste 7 jaar.

- De uitvoering van de deelprojecten omvat tevens nazorg die bestaat uit: garanties e.d. van de aannemer gedurende de zogenaamde onderhoudsperiode, inclusief de financiële reservering daarvoor op basis van de uitvoeringsbestekken.

Randvoorwaarden

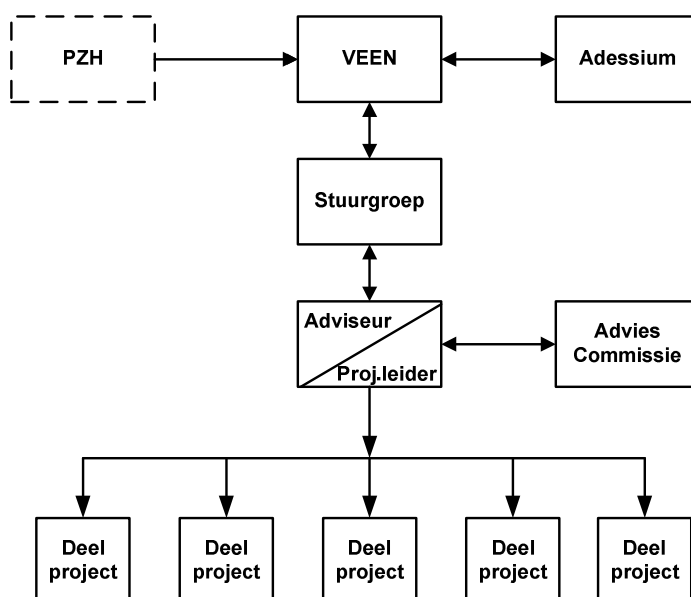
- De statuten van Stichting VEEN.
- De inzet van de adviescommissie van Stichting VEEN, alsmede het subsidiereglement van VEEN.
- De richtlijnen voor een subsidieaanvraag in het kader van het UPG van de PZH.
- De Algemene Subsidie Verordening (ASV) van de PZH, evenals de memorie van toelichting, richtlijnen en adviezen (PZH).
- Richtlijnen voor een projectadministratie (PZH en accountant).
- Richtlijnen voor het opstellen van een eindafrekening en accountantsverklaring.
- Regelgeving t.b.v. de omgevingsvergunning.
- Regelgeving t.a.v. aanbestedingen.
- Lokale regelgeving als de Apv en het bestemmingsplan.
- Vergunningenstelsel Hoogheemraadschap Rijnland.

Kansen en bedreigingen

- Acceptatie van de deelprojecten door de eigenaar van een perceel of object.
- Acceptatie door de eigenaar van een perceel of object van de voorwaarden verbonden aan de realisering van een deelproject en de subsidievoorwaarden.
- Garanties van de eigenaar van een perceel voor het beheer gedurende 7 jaar na oplevering.
- Draagvlak binnen het gebied bij de achterban van de convenantpartners en de deelnemende organisaties in VEEN.
- Naleving subsidievoorwaarden van de PZH.
- Functioneel conflict of interest bij de projectleider bij het vervullen van de rol van die van planontwikkelaar, inhoudelijk deskundige en adviseur van de Stuurgroep.
- Keuzevrijheid van de eigenaar van een perceel of object voor de adviseur(s) en aannemer en de aanbesteding.

Projectorganisatie

De projectorganisatie bestaat uit meerdere actoren die elk met eigen verantwoordelijkheden, in onderlinge samenhang en samenwerking het projectplan en de daarbij behorende deelprojecten realiseren. Schematisch kan de projectorganisatie als volgt worden weergegeven:

Provincie Zuid-Holland (PZH)

Stelt voorwaarden aan de verlening van subsidies en verstrekt deze bij akkoord bevinding. Dient regelmatig geïnformeerd te worden over de voortgang van het project door middel van projectrapportages en de daarbij behorende verantwoording. Een en ander conform de geldende regelgeving.

VEEN

Bestuurlijk opdrachtgever voor de uitvoering van het gehele projectplan. Stelt de subsidiebeschikking voor de deelprojecten vast.

Adessium Foundation

Levert aan Stichting VEEN een financiële bijdrage voor de kosten van de overall coördinatie van het projectplan. Wordt geïnformeerd door VEEN over de voortgang.

Stuurgroep

Is de gedelegeerd opdrachtgever van het projectplan Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1, Deel A en Deel B.

Is opdrachtgever voor de projectleider, stuurt deze aan en is verantwoordelijk voor het functioneren van de projectleider. Neemt op basis van door de projectleider voor te leggen beslisdocumenten go en no/go besluiten over de verschillende (deel)projectfasen.

Rapporteert op integrale wijze over de voortgang van beide projectdelen aan de bestuurlijk opdrachtgever op basis van een op te stellen rapportage model.

Is voor wat betreft de uitvoering van het projectplan desgewenst gesprekspartner met relevante betrokkenen.

Laat zich voor wat betreft Deel A van het projectplan adviseren door de projectleider. Formuleert, mede op basis van deze adviezen, noodzakelijke concept besluiten over het projectplan en legt deze ter besluitvorming voor aan de bestuurlijk opdrachtgever.

Stelt concept subsidiebeschikkingen per deelproject op en legt deze ter besluitvorming voor aan de bestuurlijk opdrachtgever.

Bewaakt beide delen van het projectplan op de aspecten kwaliteit, tijd en geld.

Zorgt voor het inrichten van een overall projectsecretariaat en een overall projectadministratie, zodat kan worden voldaan aan de (financiële) criteria van de subsidiegevers.

Is primair verantwoordelijk voor de communicatie over de algemene aspecten van het projectplan.

Adviescommissie

Adviseert de projectleider op basis van haar Reglement over de inhoudelijke component van de deelprojecten uit Deel B.

De projectleider is gesprekspartner voor de Adviescommissie.

Een gebleken verschil van inzicht tussen Adviescommissie en projectleider wordt ter beoordeling voorgelegd aan de Stuurgroep.

Bureau van Hees (VHTL)

Is opdrachtnemer van de Stuurgroep.

Functioneert als projectleider voor de verschillende deelprojecten uit Deel B van het projectplan, waarvoor bij PZH een subsidieaanvraag is ingediend.

Functioneert als adviseur van de Stuurgroep als het om Deel A van het projectplan gaat.

Richt per deelproject het primaire proces in en legt de beslismomenten daarin ter besluitvorming voor aan de Stuurgroep. Zorgt per deelproject voor adequate verslaglegging en projectadministratie.

Is per deelproject verantwoordelijk voor de aspecten kwaliteit, tijd en geld.

Rapporteert periodiek op integrale wijze over de voortgang van de deelprojecten aan de Stuurgroep op basis van een op te stellen rapportage model.

Is gesprekspartner voor de Adviescommissie.

Is primair verantwoordelijk voor de communicatie (inhoudelijk aanspreekpunt) over de deelprojecten van Deel B.

Verslaglegging en rapportage deelprojecten

Per deelproject uit Deel B wordt een startdocument gemaakt waarin:

- Een globale beschrijving van het deelproject.
- Het beoogde doel en het verwachte resultaat van het deelproject waarin de balans tussen natuurverbetering en recreatie een belangrijk element is.
- De inrichting van het primaire proces van het projectplan in zijn algemeenheid met daarin de go/no go momenten die ter besluitvorming aan de Stuurgroep moeten worden voorgelegd (zie Bijlage 1).
- De globale planning van het deelproject
- De naam van de betreffende eigenaar van het perceel of object en eventueel andere belanghebbenden bij het deelproject.
- Benoeming van de verantwoordelijkheid van de eigenaar van het perceel of object.
- De kostenraming van het deelproject.

Communicatie

Onderstaande matrix geeft inzicht in de communicatie tussen de verschillende verantwoordelijken binnen en buiten het project.

Activiteit / Product	Product	t.b.v. Dossier	Frequentie
Opstellen Plan van aanpak door Projectteam	Plan van Aanpak	VEEN Adessium Stuurgroep	1x en incidenteel
Voortgangsrapportage Deel A en B door Stuurgroep	Rapport (schriftelijk) *	VEEN Stuurgroep	Volgens vergaderschema VEEN
Financiële rapportage door Stuurgroep	Rapport (schriftelijk) *	VEEN Adessium PZH Stuurgroep	1x per 6 mnd + indien gewenst
Overleg Stuurgroep en Projectleider/Adviseur inzake Deel A	Verslag (schriftelijk)	Stuurgroep Projectleider (Beschikbaar op aanvraag)	Maandelijks * + indien gewenst
Overleg Stuurgroep en Projectleider inzake Deel B (deel)project(en)	Verslag (schriftelijk)	Stuurgroep Projectleider (Beschikbaar op aanvraag)	Maandelijks * + indien gewenst
Overleg Projectleider met eigenaar perceel of object	Verslag (schriftelijk)	Projectleider Eigenaar (Beschikbaar op aanvraag)	Per deelproject en fase vast te stellen
Voortgangsrapportage Deel A en B (inhoudelijk) door Projectleider	Rapport (schriftelijk) *	VEEN Adessium PZH Stuurgroep	1 x per 3 mnd + indien gewenst

- Waar mogelijk worden rapportages gecombineerd.

** Frequentie kan naar aanleiding van in de praktijk gebleken ervaring worden aangepast.

Naast de in deze matrix genoemde communicatiestromen verdient de communicatie met de provincie, de accountant van Stichting VEEN en de media speciale aandacht.

De communicatie met de provincie zal worden verzorgd op de manier zoals de provincie die voorschrijft. In een vroeg stadium zal contact worden gezocht met de accountant van Stichting VEEN om af te stemmen hoe de financiële rapportage kan aansluiten bij de eisen van de Provinciale Verordening.

De communicatie met de media zal gedurende het project gestalte krijgen. Hiervoor zal een apart communicatieplan worden opgesteld.

Financiële beheersing en reikwijdte van het project

Op basis van budgetramingen van deelprojecten en reserveringen voor overall kosten van het projectplan zijn begrotingsoverzichten opgesteld ten behoeve van besluitvorming door Stichting VEEN en voor de subsidieaanvragen bij PZH en Adessium Foundation.

Naar gelang de planontwikkeling van de deelprojecten vordert, worden deze onderliggende ramingen stapsgewijs gepreciseerd en verfijnd. Budgettoetsing vindt plaats bij iedere stap van deelprojecten en vindt plaats op twee niveaus. Op deelprojectniveau vindt toetsing plaats aan de hand van de budgetraming van het betreffende deelproject. Op project niveau vindt toetsing plaats binnen het begrotingsoverzicht van de gebiedsdeal als geheel.

Stapsgewijs worden ook de reserveringen voor overall kosten ingevuld en getoetst in het begrotingsoverzicht.

Het begrotingsoverzicht op projectniveau geeft inzicht in de geraamde bijdrage van partijen. Vanuit Stichting VEEN zijn haar reserveringen voor deze bijdrage in haar vergadering van 6 november 2014 lager vastgesteld. Het verschil tussen deze vastgestelde lagere reserveringen ad € 550.000 en de geraamde bijdrage in het overzicht zal daarom in het projectplan als geheel door de Stuurgroep als uitgangspunt voor een taakstellend te realiseren besparing worden meegenomen.

De invulling van de taakstellende besparing zal op korte termijn inzichtelijk kunnen worden gemaakt, na de eerste overleggen met eigenaren en nadere ramingen op basis van eerste ontwerpen. Binnen het projectplan geeft dit voldoende ruimte om tijdig en met zorgvuldige onderbouwing en afweging de projectkosten te beperken tot het bedrag van de lagere reserveringen. De projectleider zal hierover een advies aan de Stuurgroep uitbrengen. De Stuurgroep zal vervolgens een concept besluit hierover ter besluitvorming aan de bestuurlijk opdrachtgever voorleggen.

Daarbij is vanuit PZH aangegeven dat de subsidieaanvraag, welke hoger is gesteld, altijd lager mag uitvallen bij de feitelijke invulling, mits met inachtneming van onder meer kaders, randvoorwaarden en doelen.

Overigens wordt voor aanvullende toelichting op de financiële onderbouwing verwezen naar de stukken van de subsidieaanvraag bij PZH, d.d. 17 oktober 2014.

De wijze waarop de gelden vanuit de subsidie van PZH, Adessium en Stichting VEEN betaalbaar worden gesteld, zal in overleg met de accountant en penningmeester van Stichting VEEN worden bepaald en vastgelegd.

Uit te voeren werkzaamheden

Opdrachtverlening Bureau Bijdehand

Bureau Bijdehand is gevraagd een offerte uit te brengen voor het voeren van het projectsecretariaat en de projectadministratie op zowel het niveau van het projectplan als van de deelprojecten. Deze offerte omvat in elk geval:

1. Het voeren van het secretariaat en de projectadministratie, waaronder:
  - a. Het verzorgen van rapportages (financieel, voortgang en tijdsbesteding).
  - b. Het verzorgen van de plannings.
  - c. Het maken van verslagen van de besprekingen.
  - d. Het organiseren van vergaderingen en bijeenkomsten.
2. Het archiveren van het projectplan.

De offerte dient in eerste instantie een inschatting te bevatten van de te besteden tijd, het tarief en de beschikbaarheid tot eind januari 2015. Daarbij moet een splitsing worden gemaakt tussen de inzet voor Deel A en voor Deel B van het project. Nadien kan op basis van de verkregen ervaring de verdere noodzakelijke inzet worden geoffreerd. Opdrachtgever voor de inzet is de Stuurgroep.

Opdrachtverlening Bureau van Hees tuin- en landschapsarchitectuur

Bureau van Hees tuin- en landschapsarchitectuur is gevraagd een offerte uit te brengen voor twee onderdelen:

1. Ondersteunende- en advieswerkzaamheden voor de totstandkoming van het projectplan als geheel (Deel A).
2. Werkzaamheden voor de totstandkoming van de deelprojecten (Deel B).

Het eerste onderdeel betreft onder meer de informatievoorziening en advisering inzake planning en financiën voor het gehele projectplan en de ondersteuning van de Stuurgroep bij zaken als programmabewaking, draagvlakverwerving, communicatie en PR, verwerving subsidies (o.a. Adessium) en bijdragen.

De offerte voor dit onderdeel dient in eerste instantie een inschatting te bevatten van de te besteden tijd, het tarief en de beschikbaarheid tot eind januari 2015. Nadien zal op basis van de verkregen ervaring de verder noodzakelijke inzet worden geoffreerd.

Het tweede onderdeel betreft het functioneren als projectleider voor de realisatie van de deelprojecten. Hiertoe behoren: zorgdragen voor ontwerp en uitvoering, planning en de bewaking daarvan, kostenraming en budgetbewaking, integrale rapportage aan de Stuurgroep, communicatie, overleg met de Adviesgroep, etc.

Opdrachtgever voor de projectleider is de Stuurgroep.

Voor de deelprojecten onder de noemer educatie, voorlichting en vrijwilligersinzet (zie Deel B Deelprojecten) zullen werkzaamheden toegespitst zijn op deze meer specifieke projecten.

Te nemen besluit

De Stuurgroep vraagt aan het bestuur van Stichting VEEN schriftelijk akkoord te gaan met het plan van aanpak.

Deel B Aanpak deelprojecten

1. Inleiding

De Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden Fase 1 omvat een 16-tal projecten in de Reeuwijkse Plassen en omgeving. Voor de deelprojecten, hun onderling verband en de integrale benadering, is een afzonderlijke notitie geschreven (Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden, 2014-06-12).

De beschrijving van de aanpak van de deelprojecten is gebaseerd op het activiteitenplan opgesteld als bijlage bij de subsidieaanvraag die is ingediend bij PZH, d.d. 17 oktober 2014. De beschrijving is om tijdsredenen niet wezenlijk gewijzigd. Bij de start van de aanpak zal in het startdocument waar nodig een update worden verwerkt in de beschrijving van een en ander.

2. Doelen en kader

De Gebiedsdeal Reeuwijkse plassen en omgeving heeft tot doel natuur, cultuurhistorie en landschap te versterken, in samenhang met verbetering van de inrichting voor de recreatieve werking en beleving en toekomstgerichte aandacht voor het beheer. De gebiedsdeal draagt bij aan de provinciale doelen:

- Toename recreatie in het groen.
- Behoud biodiversiteit.
- Bijdrage aan realisatie doelen erfgoed.

Daarnaast levert de gebiedsdeal een bijdrage aan overige provinciale doelen, te weten Educatie en Uitbouw Groenparticipatie en Vrijwilligersinzet Beheer, door de strategische inzet van het beheerplan voor de Kerfwetering.

Bij de bewerkstelling van de toename van de recreatie gelden overigens de kaders van de zonering die in het bestemmingsplan is vastgelegd. De volgende zones zijn te onderscheiden:

1. Natuurgebied met agrarisch en recreatief medegebruik (Natura 2000-gebied).
2. Natuurgebied met intensief recreatief medegebruik (plas Broekvelden-Vettebroek ofwel surfplas).
3. Recreatiegebied met natuur- en landschapswaarden (plas 's Gravenbroek en plas Elfhoeven).
4. Natuurgebied met extensief recreatief medegebruik (overig plasseengebied).

Bij alle deelprojecten is een integrale aanpak uitgangspunt, waarin de uiteenlopende belangen evenwichtig worden gehonoreerd.

3. Aanpak deelprojecten

3.1 Herstel eilanden en eilandenstructuren met recreatieve voorzieningen

3.1.1 Herstel resterende eilanden Kerfwetering

Activiteit

Het herstel van de Kerfwetering is onlangs afgerond. Uitgezonderd bleven daarvan drie-en-een-half eiland, doordat de eigenaar niet bereikbaar was. Door het zeer sterk verwaarloosde beeld van deze eilanden is de recreatieve beleving hiermee eveneens sterk benadeeld. Inmiddels zijn de eilanden van eigenaar veranderd en worden deze geschonken aan de Stichting Natuurbehoud Kerfwetering (SNK). De Stichting wil zo spoedig mogelijk doorgaan met het herstel van deze eilanden, zoals in dit project is voorzien.

Resultaat

Het resultaat van het project omvat:

- aanleg van circa 300 meter natuurvriendelijke oever;
- afronding van het herstel van de eilanden langs de Kerfwetering;
- versterking compartimentering van de plas door aanvulling eilandenstructuur, dit is van belang voor verbetering van de waterkwaliteit;
- versterking van de beleving cultuurhistorie en landschap.

Bijkomend zal van de toegepaste oeveroplossingen van de gehele Kerfwetering en voorafgaande onderbouwing voorlichtingsmateriaal worden vervaardigd.

Aanpak

Bij het project kan gebruik gemaakt worden van informatie uit het voortraject. Dit betreffen een vastgesteld landschapsontwerp (Remco Rolvink 2013) voor het totale herstel van de Kerfwetering en de uitwerking daarvan in een geaccordeerd bestek met bestektekeningen (TAUW 2013, T5). De aanpak van de onderhavige eilanden kan hierop worden gebaseerd.

Het landschapsontwerp vraagt een kleine ontwerpaanpassing voor de afstemming op een aangrenzend eigendom en gebruik van water. Het bestek vraagt toevoeging van een Nota van wijziging inclusief een hoeveelhedenstaat. De bestektekeningen vragen toevoeging van een plattegrond voor de betreffende eilanden. Principedetails kunnen ongewijzigd blijven.

Aanbesteding zal plaats kunnen vinden op basis van genoemde hoeveelhedenstaat en middels een zogeheten open begroting procedure met de aannemer op het werk.

Na akkoord van betrokken partijen en verkrijging van vergunningen (deze zijn eerder al verleend op naam van HRR van Rijnland) kan het project worden gerealiseerd.

Betrokken partijen

De betrokken partijen in het project zijn Stichting Natuurbehoud Kerfwetering als eigenaar, Stichting VEEN voor coördinatie, aansturing en inhoudelijke ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op offertes en voorstellen, de aanwezige landschapsarchitect voor de aanpassing van het ontwerp en de aanwezige aannemer voor de uitvoering. Afstemming zal plaatsvinden met HRR van Rijnland als verantwoordelijke voor het overige herstel van de Kerfwetering.

Optioneel is inschakeling van de adviseur van Rijnland voor de genoemde nota en tekeningen en begeleiding van de uitvoering.

3.1.2 Herstel eiland Goudse Roei- en Zeilvereniging

Activiteit

De Goudse Roei- en Zeilvereniging bezit een eiland aan de westzijde van de plas 's Gravenbroek. Het eiland is sterk vervallen, overwoekerd door houtige opslag en verkeert mede daardoor aan de vooravond van het geheel verdwijnen. Dit komt doordat de boomwortels de grond tussen de wortels niet kunnen vasthouden en in de schaduw van de bomen geen andere vegetatie tot ontwikkeling kan komen, die de grond vast zou kunnen houden. Gevolg is dat de grond van het eiland geleidelijk tussen de boomwortels uitspoelt, bomen geen zuurstof en voeding meer hebben aan de wortels en daardoor doodgaan en omvallen.

Het project voorziet in het herstel van het eiland en daarmee van de natuur- en landschapswaarden. Vooraan in het plassegebied gelegen en met de Vereniging in de directe nabijheid is het daarbij van groot belang de werking voor het recreatieve vaarverkeer te verbeteren en mogelijkheden voor het aanleggen van bootjes bij het eiland te realiseren.

Resultaat

Voor het herstel is uitgegaan van voorzieningen voor de watersport, waaronder aanlegplaatsen en tuigplaatsen. Voor het herstel van natuur en landschap (cultuurhistorie) is gerekend met de aanleg van 95 meter rietoever en natuurvriendelijke oever.

Aanpak

Op dit moment worden vanuit de watersportvereniging de wensen voor het eiland verzameld. Daarnaast zullen herstel van landschap en cultuurhistorie en de versterking van water- en oevervegetaties aandacht krijgen.

Voor het project moet een ontwerp worden opgesteld met kostenraming (concept en definitief), dat na goedkeuring kan worden uitgewerkt voor uitvoering. Daarna kunnen aanbesteding en uitvoering plaatsvinden. Streven is de werkzaamheden, vanaf goedkeuring op ontwerp en kostenraming, te combineren met andere soortgelijke projecten.

Betrokken partijen

De betrokken partijen in het project zijn de Goudse Roei- en Zeilvereniging als eigenaar, Stichting VEEN voor coördinatie, aansturing en inhoudelijke ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op offertes en voorstellen voor het project, eventuele adviseurs en een aannemer voor uitvoering van het project.

3.1.3 Herstel eiland nabij Het Wapen van Reeuwijk

Activiteit

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft een eiland in eigendom nabij het café-restaurant "Het Wapen van Reeuwijk". Ook dit eiland is sterk vervallen en overwoekerd door houtige opslag en verkeert eveneens aan de vooravond van algeheel verdwijnen om de zelfde reden als genoemd onder paragraaf 3.1.2.

Het project voorziet in het herstel van het eiland en daarmee van de natuur- en landschapswaarden. Vooraan in het plassegebied gelegen en met de Goudse Roei- en Zeilvereniging in de directe nabijheid is het daarbij van groot belang de werking voor het recreatieve vaarverkeer te verbeteren en mogelijkheden voor het aanleggen van bootjes bij het eiland te realiseren.

Resultaat

Voor het herstel van natuur en landschap (cultuurhistorie) is gerekend met de realisatie van 120 meter rietoever en natuurvriendelijke oever. Daarmee in samenhang is gerekend met de inpassing

van een aanlegplaats en picknickmogelijkheid voor de huurders van fluisterboten en voor de watersport in het algemeen.

Aanpak

In overleg met de gemeente zijn al enkele algemene eisen geïnventariseerd. In samenspraak met Het Wapen van Reeuwijk en de watersportverenigingen kunnen deze eisen met specifieke wensen worden aangevuld. Ontwerp en kostenraming moeten worden opgesteld (concept en definitief) en door betrokken partijen getoetst. Na akkoord kan uitwerking voor de uitvoering plaatsvinden en aanbesteding en realisatie. Streven is de werkzaamheden, vanaf het akkoord op ontwerp en kostenraming, te combineren met andere soortgelijke projecten.

Betrokken partijen

Betrokken partijen bij het project zijn de gemeente Bodegraven Reeuwijk als eigenaar en voor coördinatie van de gemeentelijke inbreng, Stichting VEEN voor overige coördinatie, aansturing en inhoudelijke ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op offertes en voorstellen voor het project en een aannemer voor de uitvoering. De direct omwonenden van het eiland zullen eveneens worden betrokken bij deze ontwikkelingen.

3.1.4 Herstel eilanden Elfhoeven Gemeente Bodegraven-Reeuwijk

Activiteit

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk bezit een vijftal kleine eilanden aan de westzijde van de plas Elfhoeven. Het opgaande groen op de eilanden is onlangs door de gemeente stevig gesnoeid. Een vegetatie van riet en andere oeverplanten heeft zich hersteld, waardoor de recreatieve beleving al flink is verbeterd. De ontwikkeling van het natte deel van de natuurvriendelijke oevers kan meer aandacht krijgen ten gunste van de natuur en natuurbeleving.

De gemeente wil dat de eilanden een grotere rol krijgen voor het recreatieve vaarverkeer, waarbij gedacht wordt aan aanlegvoorzieningen en de mogelijkheid om het land op te gaan.

Daarnaast wil de gemeente meer mogelijkheden voor educatie over het plassegebied en de eilanden ook daarvoor toegankelijk maken.

Resultaat

Voor het project is uitgegaan van reparatie van 250 meter oever, aanlegvoorzieningen bij vier eilanden (één eiland is met het land verbonden) en enige voorzieningen voor educatie. Mogelijk zullen ook een of meer schoolprojecten worden opgesteld.

Aanpak

Eisen en aandachtspunten moeten worden geïnventariseerd bij gemeente, watersport en deskundigen op het educatieve vlak. Na vaststelling kunnen ontwerp en kostenraming opgesteld worden (concept en definitief) en getoetst door betrokken partijen, waaronder ook genoemde deskundigen. Vervolgstappen zijn gelijk aan die bij de eilanden in de plas 's-Gravenbroek (§3.1.2 en §3.1.3).

Combinatie met andere projecten waar de gemeente Bodegraven-Reeuwijk eigenaar is, is gewenst vanuit het oogpunt van efficiëntie. En ook geldt in dit project het streven de werkzaamheden, vanaf het akkoord op ontwerp en kostenraming, te combineren met andere soortgelijke projecten.

Betrokken partijen

De partijen in het project zijn de gemeente Bodegraven-Reeuwijk als eigenaar, Stichting VEEN voor coördinatie, aansturing en inhoudelijke ondersteuning, deskundigen educatie (bv. Watersnip Advies en Driestarcollege, lager onderwijs en voortgezet onderwijs) voor algemeen advies en projectvoorstellen onderwijs, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling

en advies op offertes en voorstellen voor het project, eventuele adviseurs en een aannemer voor de uitvoering.

3.1.5 Herstel eilanden Elfhoeven BLR

Activiteit

Stichting Beheer Landschapselementen Reeuwijk (BLR) heeft in en om de plassen tal van voormalige gemeentelijke eigendommen in bezit. Daaronder zijn 17 eilanden of eilandrelicten in de plas Elfhoeven. Verschillende daarvan behoeven maatregelen voor de duurzame instandhouding van natuur en landschap en de recreatieve beleving daarvan.

Resultaat

Op basis van een eerste inventarisatie is uitgegaan van de realisatie van circa 300 meter natuurvriendelijke oever, golfbrekers met een lengte van circa 200 meter en enkele geïntegreerde aanlegvoorzieningen.

Aanpak

Voor de gevraagde eilanden moet een ontwerp met kostenraming worden opgesteld, getoetst door partijen en bijgesteld tot definitief. Vervolgstappen zijn wederom uitwerking voor uitvoering en aanbesteding en realisatie. En ook hier is het streven het project, vanaf het akkoord op ontwerp en kostenraming, te combineren met andere soortgelijke projecten.

Betrokken partijen

De partijen in het project zijn stichting BLR als eigenaar, Stichting VEEN voor coördinatie, aansturing en inhoudelijke ondersteuning, eerder betrokken landschapsarchitect voor ontwerp, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op offertes en voorstellen voor het project, eventuele adviseurs en een aannemer voor de uitvoering. Optie is de inschakeling van aanwezig veronderstelde adviseurs van stichting BLR.

3.1.6 Herstel verdronken eiland Klein Elfhoeven SNR

Activiteit

Stichting Natuurbehoud Reeuwijk (SNR) heeft een tweetal eigendommen in de plas Klein Elfhoeven. Een land- en rietstrook aan de Korssendijk en een eiland in de plas. Het eiland is geheel onder water geraakt na een vergeefse herstelpoging. Het verdronken eiland is omringd door rottende palen. Herstel van het eiland wordt beoogd voor natuurbehoud en beleving van natuur en cultuurhistorie.

Resultaat

De voorlopige kostenramingen gaan uit van het herstel van het eiland met ruim 400 meter natuurvriendelijke oever, 175 meter beschermingsconstructie voor vegetaties van drijfblad en een geïntegreerde aanlegplaats voor de recreatie. Naast natuurbehoud en -herstel is het herstel van de beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijk projectresultaat.

Aanpak

Voor het herstel zijn enkele ontwerpvarianten met kostenramingen opgesteld, die besproken en getoetst moeten worden door partijen, waarna uitwerking voor uitvoering en aanbesteding en realisatie kunnen plaatsvinden. Streven is de werkzaamheden, vanaf het akkoord op ontwerp en kostenraming, te combineren met andere soortgelijke projecten.

Betrokken partijen

De partijen in het project zijn SNR als eigenaar, Stichting VEEN voor coördinatie, aansturing en inhoudelijke ondersteuning, eerder betrokken landschapsarchitect voor ontwerp, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op offertes en voorstellen voor het project, aangrenzende eigenaren als belanghebbenden, eventuele adviseurs en een aannemer voor de uitvoering. Optie is de inschakeling van aanwezig veronderstelde adviseurs van SNR.

3.1.7 Doorvaart Vrijhoef

Activiteit

De activiteit doorvaart Vrijhoef betreft geen eiland of eilandstructuur. De plassen Nieuwenbroek en Kalverbroek en de Achterwetering komen hier samen in één vaarverbinding met de plas Vrijhoef. De grootte van de doorvaartopening is een kritiek punt. Door stroming en stuwung als gevolg van windwerking is de opening aan erosie onderhevig. De vergrote opening en afname van de compartimentering van plassen wordt gezien als een belangrijke oorzaak van de verslechtering van de waterkwaliteit. Het rondstuwen van slib en deeltjes veen met het water maakt de plantengroei onder water erg moeilijk en er komen fosfaten bij vrij, die weer veenrot veroorzaken waarmee het slib weer toeneemt.

Verkleining van de doorvaartopening is van groot belang voor de verblijftijd van het water in de achterste plassen. Bij een vernauwing van de doorgang tot bijvoorbeeld 10 m verdubbelt de verblijftijd van het water in deze plassen.

Verkleining van de doorvaart is complex, omdat deze voor het vaarverkeer, bij wijze van spreken, niet groot genoeg kan zijn. Daarnaast zijn er mogelijk meerdere eigenaren benodigd om oplossingen te realiseren.

Naast de verkleining van de doorvaart is een tweede doel van het project het realiseren van een wisselplaats en tuigplaats bij de doorvaart, waar vanuit de watersport en het recreatieve vaarverkeer veel behoefte aan is.

Resultaat

Verkleining van de doorvaartopening met behoud van goede doorvaarbaarheid. De goede doorvaarbaarheid is van belang voor de watersport, zeilers en overig vaarverkeer. Een specifiek aandachtspunt is de goede doorvaarbaarheid met meerdere pontons, naar voren gebracht door aannemers in het gebied.

Bijkomend is de vraag vanuit de watersport nabij de doorvaart een wisselplaats voor kanovaarders en roeiers te realiseren.

Aanpak

In samenspraak met vertegenwoordigers van eigenarenverenigingen, van Stichting VEEN en van de watersport zijn in opdracht van Rijnland en Stichting VEEN al verschillende varianten voor verkleining van de opening ontworpen. Een inhaalslag is nodig om eigenaren van de percelen rond de doorvaart, waarop de verkleining zijn beslag zou moeten krijgen, te horen als ook de aannemers in het gebied. Dit zal als eerste worden opgepakt.

Vervolgens worden aanwezige en nieuwe varianten uitgewerkt in een voor alle partijen acceptabele oplossing. Voornemen is de beoogde oplossing eerst te realiseren als tijdelijke constructie om zorgvuldig de werking voor het gebruik en voor de waterkwaliteit te kunnen nagaan en evalueren.

Betrokken partijen

Bij het project zijn betrokken Stichting VEEN voor coördinatie aansturing en inhoudelijke ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op offertes en voorstellen voor het project, HHR van Rijnland als verantwoordelijke voor

waterkwaliteitsbeheer en eerdere trekker van het project, eventuele adviseurs en een aannemer voor de uitvoering. De eigenaren in het projectgebied, de watersporters en de werkzame aannemers in het plassengebied zijn als belanghebbenden betrokkenen bij de eventuele oplossingen.

3.2 Verbetering brugbediening

Activiteit

De brug in de Nieuwenbroeksedijk is aan vervanging toe. Dit gebeurt vanuit het onderhoudsprogramma en de onderhoudsgelden van de gemeente. Gebruiksdruk van recreatief vaarverkeer en (recreatief) verkeer op de weg vraagt naar de toekomst toe verbetering van de veiligheid van bediening en gebruik van de brug. Bij de vervanging wordt dit meegenomen.

Resultaat

Voor de beveiliging is een elektrische gecombineerde bediening van slagbomen, waarschuwingslichten en brug voorzien. Voor de doorvaart zijn verbetering van remmingswerk en aanlegsteigers voorzien.

Aanpak

In samenspraak met de gemeente is een ontwerp en een globale kostenraming opgesteld. Het ontwerp zal nog worden getoetst door belanghebbende partijen. Na goedkeuring zullen uitwerking voor uitvoering en aanbesteding en realisatie volgen.

Betrokken partijen

Bij het project zijn betrokken de gemeente Bodegraven-Reeuwijk als eigenaar (en projectverantwoordelijke vanuit het onderhoudsprogramma), Stichting VEEN voor inhoudelijke ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op de voorstellen, de watersportverenigingen voor beoordeling en advies op de voorstellen.

3.3 Herstel eilanden en eilandstructuren met recreatieve voorzieningen

3.3.1 Klein Elfhoeven, terrein Korssendijk

Activiteit

Tussen de Korssendijk en de plas Klein Elfhoeven ligt een openbare groenstrook. De strook is in eigendom en beheer bij de gemeente. Het project beoogt een aanpassing van de inrichting ter ondersteuning van het recreatief varen.

Resultaat

De maatregelen waarvan vooralsnog wordt uitgegaan zijn het opknappen van het groen, aanleg van 85 meter natuurvriendelijke oever en realisatie van aanlegplaatsen. Daarnaast is gevraagd een overslagplaats voor materialen voor aannemers te realiseren.

Aanpak

Voor het project moet een programma van eisen worden opgesteld en daarna een ontwerp met kostenraming (concept en definitief). Na goedkeuring door partijen kan het worden uitgewerkt voor de uitvoering en aanbesteding en gerealiseerd.

Betrokken partijen

De betrokken partijen in het project zijn de gemeente Bodegraven Reeuwijk als eigenaar en voor coördinatie gemeentelijke rol, Stichting VEEN voor overige coördinatie en inhoudelijke

ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke beoordeling en advies op de voorstellen, eventuele adviseurs en een aannemer voor de uitvoering. Contact zal worden gezocht met de aannemers voor een mogelijke rol dan wel bijdrage in het project voor de overslagvoorziening. Met de nabijgelegen horecavoorziening 't Vaantje zal contact worden gelegd met het oog op specifieke wensen en eveneens een bijdrage in het project.

3.3.2 Kano- en roeiverbindingen Reeuwijkse plassen en omliggende recreatiegebieden

Activiteit

Vanuit de regio is behoefte aan vaarverbindingen met de Reeuwijkse Plassen voor kano's en roeiboten. Het gaat hier met name om een verbinding met de Enkele Wiericke. De beoogde verbinding moet de voor de natuur belangrijke verbindingzone tussen de plassen en Natura 2000-zone ter hoogte van polder Oukoop vermijden.

Resultaat

Verbinding vanuit de plas Broekvelden-Vettebroek met de Enkele Wiericke ter plaatse van een hoofdwatgang.

Aanpak

Eigenaren van onderhavige watergangen en in de directe omgeving zullen worden gehoord. Met verkregen informatie wordt een programma van eisen opgesteld. Na vaststelling kan een ontwerp met kostenraming worden opgesteld (concept en definitief) en voorgelegd aan betrokken partijen. Na vaststelling kunnen de werkzaamheden worden vervolgd met de voorbereiding van de uitvoering en aanbesteding en gerealiseerd.

Betrokken partijen

Betrokken partijen in het project zijn de gemeente Bodegraven-Reeuwijk als initiatiefnemer en Stichting VEEN voor coördinatie en inhoudelijke ondersteuning. Optie is inschakeling van Groenservice Zuid-Holland (GZ-H) voor advies en ondersteuning. Andere betrokken partijen kunnen zijn adviseur en aannemer.

Direct belanghebbend bij eventuele resultaten zijn eigenaren van watergangen en van omliggende percelen.

3.4 Activiteiten voor educatie, voorlichting en beheer

3.4.1 Strategisch voorbeeldproject beheersamenwerking

Activiteit

Het herstel van de Kerfwetering is een voorbeeldproject geworden voor de aanpak van oevers en eilanden in het plangebied. Na het herstel is het beheer aan de orde. In de oude situatie werd dit uitgevoerd door vrijwilligers van IVN en door verschillende particuliere eigenaren van eilanden. Na afronding van het herstel komt HHR van Rijnland daar als beheerder bij. HHR Rijnland is in principe verantwoordelijk voor het beheer van ruim 2 kilometer natuurvriendelijke oever in en rond de Kerfwetering.

Naar de toekomst toe is het van belang om met partijen in het gebied tot meer samenwerking te komen in het beheer, ook tegen de achtergrond van een vergroting van de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers bij het beheer in plangebied. Door de Kerfwetering hierbij als pilot te nemen ontstaat voor het beheer een strategisch voorbeeldproject.

Doel is om met de partijen tot een samenwerking te komen in het beheer. Dat begint met het gezamenlijk een beheerplan opstellen, waarmee vrijwilligers en aannemers naast elkaar en wellicht

zelfs met elkaar werken, in het belang van het gebied als geheel. Met deze nieuwe vorm van samenwerking zijn ook efficiëntie en kostenbesparing beoogd.

Resultaat

Een beheerplan voor de Kerfwetering, gebaseerd op de gezamenlijke doelen, waarmee het beheer en onderhoud van het Kerfweteringgebied door verschillende uitvoerende partijen, waaronder vrijwilligers en aannemers, is aan te sturen. Een beheerplan dat een voorbeeld is voor het beheer en onderhoud volgens de actuele inzichten. Bijkomend wordt een protocol voor partijen opgesteld en afgesproken voor de evaluatie en bijstelling van beheer en onderhoud.

Aanpak

Het Kerfweteringproject is een afgebakend gebied met bestaande (IVN en particulieren) en nieuwe beheerders in dit gebied (Rijnland). Het leent zich daardoor uitstekend voor beheersamenwerking. Om het beoogde beheer gezamenlijk vorm en inhoud te geven, wordt dit met betrokkenen en deskundigen in, naar verwachting twee, workshops op hoofdlijnen bepaald. In deze workshops kunnen partijen doelen (beeld en werking), kennis en ervaring inbrengen. Ook de kennis en ervaring opgedaan met het vigerende beheerplan kan worden ingebracht. Op basis van de sessies kunnen vervolgens drie onderdelen voor het beheerplan stapsgewijs worden uitgewerkt en teruggekoppeld naar betrokken partijen. Te weten:

- Een beheervisie met beheerdoeltypen, streefbeelden en ruimtelijke verdeling.
- De maatregelen per beheerdoeltype (en eventueel nog benodigde kleine inrichtingsmaatregelen).
- Het jaarlijkse en meerjaarlijkse onderhoud, omschreven, gekwantificeerd en begroot.

Vervolgens kan de taakverdeling tussen burgers, vrijwilligers IVN en aannemer(s) met partijen worden besproken en uitgewerkt, rekening houdend met vaardigheden en efficiëntie. Ook de kosten kunnen met de resultaten inzichtelijk worden gericht op vaardigheden en de toedeling.

Betrokken partijen

De betrokken partijen bij het voorbeeldplan Beheer Kerfwetering zijn Stichting Natuurbehoud Kerfwetering als eigenaar en HRR van Rijnland, samen met Stichting Natuurbehoud Kerfwetering, als beheerder, Stichting VEEN voor coördinatie en inhoudelijke ondersteuning, de Adviescommissie van Stichting VEEN voor inhoudelijke toetsing, de aanwezige landschapsarchitect voor het opstellen van de beheervisie op basis van de workshopresultaten samen met een gespecialiseerd adviseur voor beheerplannen, die ook ingeschakeld wordt voor de uitwerking van de beheervisie in beheerplan en onderhoudsplannen, IVN als huidig beheerder van het gebied.

Optie is het betrekken van de opstellers van het beheerplan voor de oude situatie.

3.4.2 Voorlichting beheer en werving vrijwilligers

Activiteit

De beheer- en onderhoudsrapporten van de Kerfwetering met de verkregen inzichten en het beeldmateriaal worden strategisch ingezet voor de vergroting van de burgerparticipatie bij het beheer. Niet alleen bij de Kerfwetering, maar ook bij andere objecten in het plassengebied.

Resultaat

Voor de activiteit staan de volgende resultaten voor ogen:

- Folder en Presentatie voor voorlichting over beheer en werving van vrijwilligers.
- Actieplan voor voorlichting en werving.
- Voorlichting en werving door belanghebbende partijen en Stichting VEEN.

Aandachtspunt is dat de resultaten zo mogelijk inspelen op de educatieve activiteiten genoemd in § 3.4.

Aanpak

Op initiatief van Stichting VEEN zal met belanghebbende partijen uit het gebied de inzet van het voorbeeldplan Beheer Kerfwetering voor voorlichting en werving vrijwilligers, worden besproken. In goed overleg zullen vervolgens een folder, een presentatie en actieplan worden opgesteld, waarna de afgesproken acties opgepakt kunnen worden.

Betrokken partijen

Bij de voorlichting over beheer en werving van vrijwilligers zijn de betrokken partijen: de stichtingen met eigendom (Aqua & Natura, SNR, BLR en SNK), de gemeente Bodegraven-Reeuwijk en HHR van Rijnland als belanghebbenden, Stichting VEEN als initiatiefnemer en opdrachtgever, eigenarenverenigingen en de verenigde watersportverenigingen. Optie is het betrekken van GZ-H en Staatsbosbeheer als belanghebbenden.

Als doelgroepen worden betrokken: scholen (Gouda, Bodegraven-Reeuwijk en eventueel ruimere regio), serviceclubs, scoutingverenigingen, watersportverenigingen en eigenarenverenigingen.

3.4.3 Workshop Beheer

Activiteit

In samenhang met voorgaande activiteit wordt een workshop met gebiedspartijen en deskundigen van buiten het gebied georganiseerd. Doel van de activiteit is te inventariseren hoe beheer en onderhoud worden aangestuurd door partijen, de kennis hiervan te delen, gericht op een positieve beïnvloeding van alle partijen.

Resultaat

Onderhavig project resulteert in een workshopmiddag over beheer met voordrachten door deskundigen binnen en van buiten het gebied. Aansluitend vindt in werkgroepen uitwisseling van kennis, ervaring, aandachtspunten en ontwikkelingen plaats in werkgroepen. Als afronding worden de bevindingen van de werkgroepen uitgewisseld. Van de middag wordt een verslag gemaakt. Naar aanleiding van de uitkomsten van de middag wordt een plan gemaakt voor vervolgacties.

Aanpak

Voor de workshop zullen gesprekken plaatsvinden met de stichtingen die eigendommen beheren in het plassengebied. Met Staatsbosbeheer, Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten zullen eveneens gesprekken plaatsvinden. Onderwerp van gesprek zijn voorbeelden van de aanpak van het beheer (van visie tot uitvoering) en ervaringen met burgerparticipatie en vrijwilligersbeheer. Op basis van de gesprekken zullen enkele sprekers worden benaderd, vanuit het gebied en daarbuiten.

Betrokken partijen

In het project is Stichting VEEN betrokken als initiatiefnemer en opdrachtgever (vanuit algemeen belang) en voor coördinatie en inhoudelijke voorbereiding. Als deelnemers vanuit het gebied worden betrokken de (ANBI) stichtingen met grondeigendom in het plassengebied. Daarnaast worden de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, Staatsbosbeheer en GZ-H betrokken. Van buiten het gebied worden Natuurmonumenten Nieuwkoop en Zuid-Hollands Landschap als deskundigen betrokken. Optie is ook de eigenarenverenigingen uit het gebied te laten deelnemen als toehoorder.

3.4.4 Workshop Bagger en Veenbonken

Activiteit

In het plassengebied zijn bagger en veenbonken een terugkerend thema. Bagger geeft problemen bij het vaarverkeer en bij rondspoelen bezwaren voor watervegetaties en waterkwaliteit. Veenbonken zijn stukken uit de veenbodem onder het water, die gaan drijven door vorming van gassen in het veen en de combinatie van aanwezige gassen en lage luchtdruk. Doel van de activiteit is te inventariseren hoe beheer en onderhoud worden aangestuurd door partijen, de kennis hiervan te delen, gericht op een positieve beïnvloeding van alle partijen.

Resultaat

Onderhavig project resulteert in een workshopmiddag over bagger en veenbonken. De middag start met voordrachten van enkele deskundigen. Aansluitend vindt in werkgroepen uitwisseling van kennis, ervaring, aandachtspunten en ontwikkelingen plaats. Als afronding worden de bevindingen van de werkgroepen uitgewisseld. Van de middag wordt verslag gemaakt. Naar aanleiding van de uitkomsten van de middag wordt een plan gemaakt voor een vervolg.

Aanpak

Ter voorbereiding van de workshop zullen gesprekken plaats vinden met HHR van Rijnland en deskundigen binnen en van buiten het gebied. Bij enkele stakeholders in het plassengebied zal informatie worden verzameld.

Op basis van de gesprekken zullen enkele sprekers worden benaderd. In overleg met gebiedspartijen zal de workshop worden gepland.

Betrokken partijen

In het project is Stichting VEEN betrokken als initiatiefnemer en voor coördinatie en inhoudelijke voorbereiding. HHR van Rijnland is beoogd als partner een gelijke inbreng te hebben als Stichting VEEN.

De beoogde deelnemers aan de workshopmiddag zijn de eigenarenverenigingen, de watersportverenigingen, de gemeente Bodegraven-Reeuwijk en vanzelfsprekend Rijnland en Stichting VEEN.

4 Planning deelprojecten

Van de deelprojecten is een gedetailleerde planning opgesteld waarin stapsgewijs de uitvoering van de projecten is opgenomen.

De gezamenlijke projecten hebben een looptijd van drie jaar, te beginnen in 2015, met dien verstande dat garantietermijnen bij uitvoeringsprojecten langer doorlopen. De planvorming voor de eilanden en eilandstructuren start in 2015, mogelijk heeft de doorvaart Vrijhoef een latere start om reden van de complexiteit van dit project.

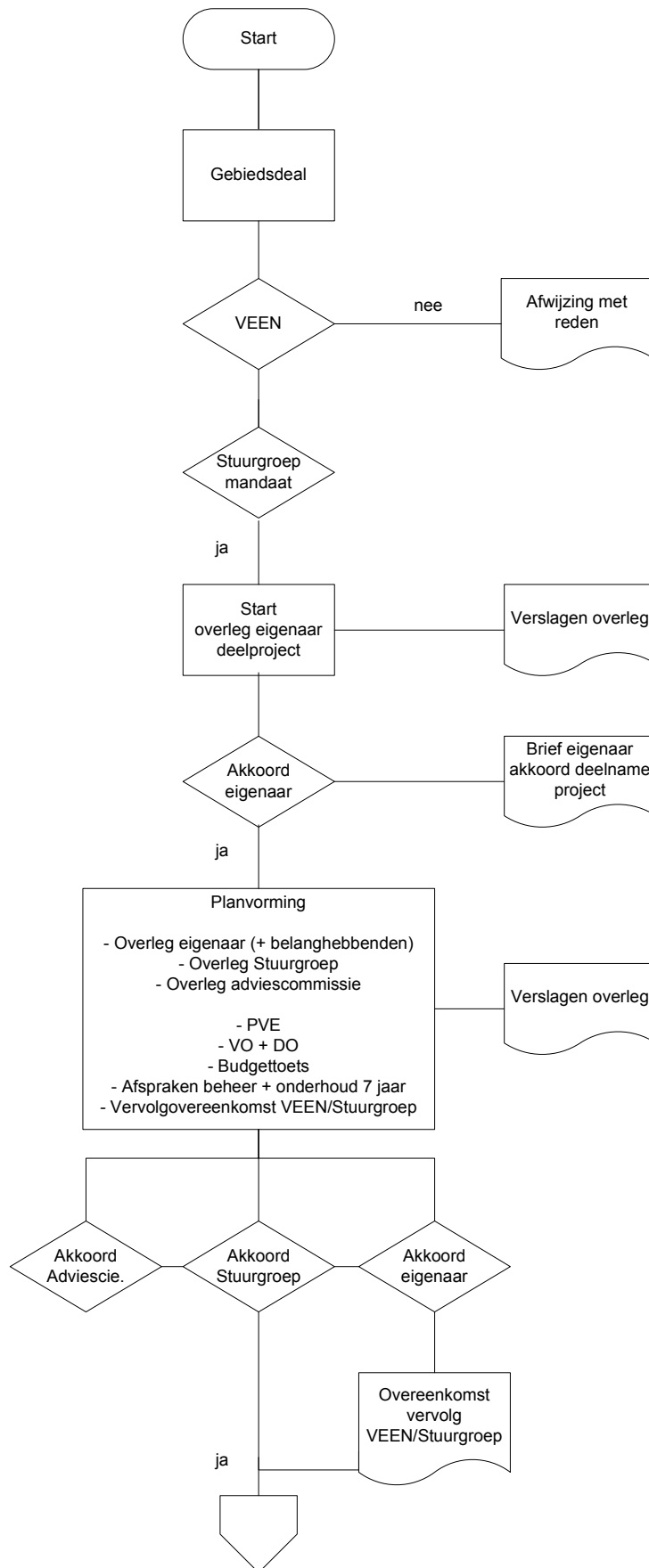

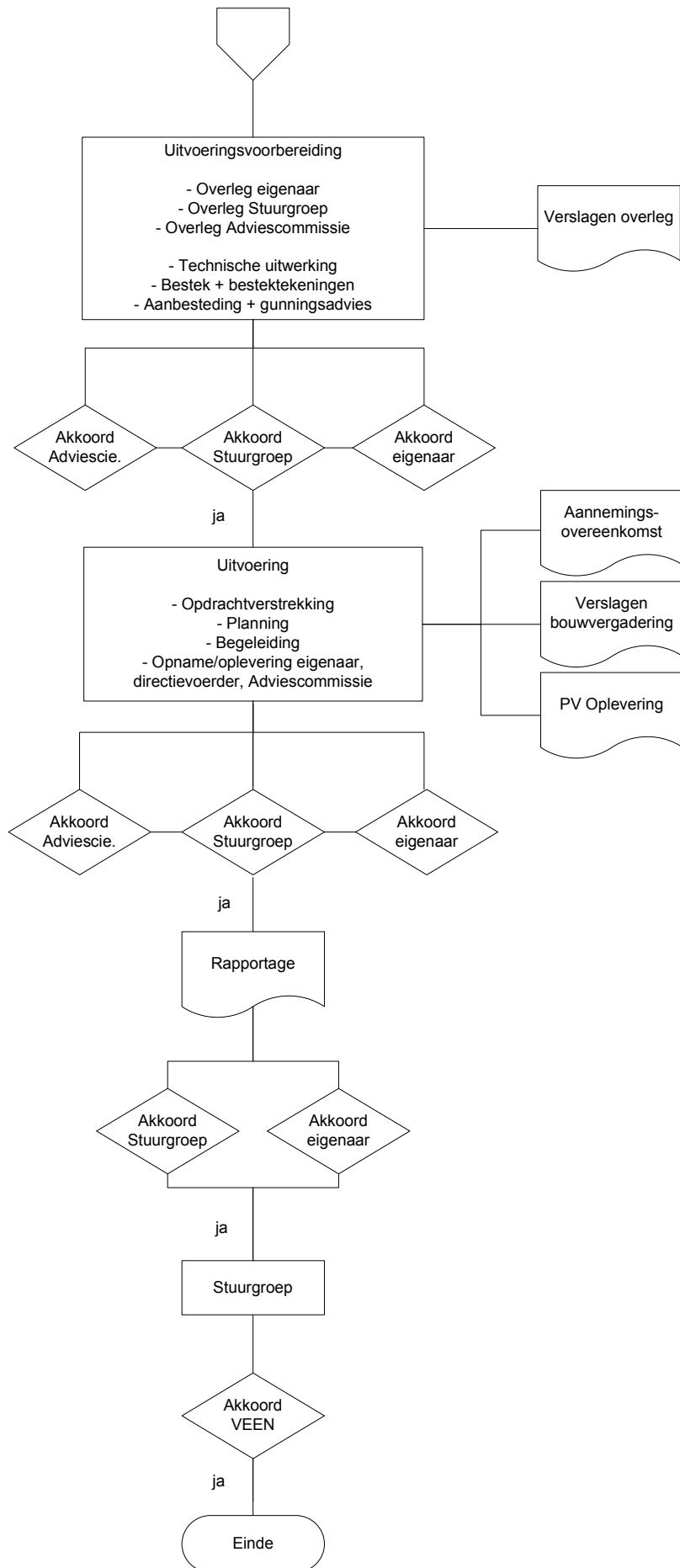

Bijlage 1

Stroomdiagram Proces en besluitvorming deelprojecten

Proces en besluitvorming deelprojecten

Bijlage 2

Overzicht bijdragen - Bijlagen bij subsidieaanvraag PZH

KOSTENRAMING ACTIVITEITEN (OVERZICHT)														
Bijlage subsidieaanvraag Reeuwijkse Plassen en Veenweiden (Fase I)														
	Aantal uur	Tarief* (excl. BTW)	Loonkosten** (excl. BTW)	Materiaal/hulp- middelen (excl. BTW)	Kosten inhuur derden*** (excl. BTW)	Communicatie (excl. BTW)	Overig**** (excl. BTW)	Btw*****	Totale projectkosten per activiteit	Kosten 2014	Kosten 2015	Kosten 2016	Kosten 2017	Kosten 2018
3.1	Herstel eilanden en eilandestructuren													
3.1.1	Herstel eilanden Korfweiding	1628	€ 40,00	€ 65.114,00	€ 67.291,00	€ 5.257,97	€ 22.860,75	€ 43.430,85	€ 250.244,44	€ 62.561,11	€ 178.920,04	€ 4.381,64	€ 4.381,64	€ 0,00
3.1.2	Herstel eiland nabij Wapen van Reeuwijk	406	€ 40,00	€ 20.730,00	€ 31.020,00	€ 0,00	€ 7.762,50	€ 14.997,15	€ 86.412,15	€ 8.641,22	€ 73.450,33	€ 2.160,30	€ 2.160,30	€ 0,00
3.1.3	Herstel eiland Roel- en Zilververing	423	€ 40,00	€ 19.415,00	€ 29.385,00	€ 0,00	€ 7.320,00	€ 14.142,24	€ 81.486,24	€ 8.148,82	€ 68.283,30	€ 2.037,16	€ 2.037,16	€ 0,00
3.1.4	Herstel eilanden Elfhoeven Gemeente B-R	347	€ 40,00	€ 13.875,00	€ 21.750,00	€ 1.229,06	€ 5.343,75	€ 10.324,13	€ 59.486,63	€ 5.948,66	€ 50.583,63	€ 1.487,17	€ 1.487,17	€ 0,00
3.1.5	Herstel eilanden Elfhoeven BLR	1759	€ 40,00	€ 70.364,86	€ 81.066,85	€ 0,00	€ 22.714,73	€ 43.884,85	€ 252.860,32	€ 25.286,03	€ 214.931,27	€ 6.321,51	€ 6.321,51	€ 0,00
3.1.6	Herstel eilanden Klein Elfhoeven SNR	1281	€ 40,00	€ 51.240,00	€ 67.360,00	€ 0,00	€ 17.790,00	€ 34.370,28	€ 198.038,28	€ 19.803,83	€ 168.332,54	€ 4.950,96	€ 4.950,96	€ 0,00
3.1.7	Doorvaart Vrijhoef	1.737	€ 40,00	€ 69.460,00	€ 109.140,00	€ 0,00	€ 26.790,00	€ 51.798,28	€ 288.226,28	€ 0,00	€ 59.845,26	€ 223.669,71	€ 7.455,66	€ 7.455,66
3.2	Verbetering brugbediening	1.870	€ 40,00	€ 74.782,61	€ 112.173,91	€ 0,00	€ 28.043,48	€ 45.150,00	€ 260.150,00	€ 130.075,00	€ 130.075,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
3.3	Verbinding plassen met omgeving en creëren mogelijkheden voor extensieve recreatie													
3.3.1	Klein Elfhoeven, terrein Kossendijk	285	€ 40,00	€ 11.382,00	€ 15.593,00	€ 0,00	€ 4.046,25	€ 7.817,36	€ 45.042,86	€ 4.504,29	€ 36.286,43	€ 1.126,07	€ 1.126,07	€ 0,00
3.3.2	Kano- en roeiverbindingen Reeuwijkse plassen en omringende recreatiegebieden	538	€ 40,00	€ 21.500,00	€ 12.900,00	€ 1.978,00	€ 5.160,00	€ 10.394,50	€ 59.894,50	€ 0,00	€ 59.891,05	€ 2.991,73	€ 2.991,73	€ 0,00
3.4	Activiteiten voor educatie, voorlichting en beheer													
3.4.1	Strategisch voorbeeldplan beheer	508	€ 85,00	€ 43.200,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.000,00	€ 10.531,50	€ 60.681,50	€ 2.541,00	€ 58.140,50	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
3.4.2	Voorlichting beheer en actieplan werving vrijwilligers	48	€ 85,00	€ 4.050,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 945,00	€ 5.445,00	€ 0,00	€ 5.445,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
3.4.3	Workshop Beheer	0	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 250,00	€ 1.000,00	€ 525,00	€ 3.025,00	€ 3.025,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
3.4.4	Workshop bagger en veenbanken	0	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.250,00	€ 250,00	€ 1.000,00	€ 555,00	€ 3.025,00	€ 0,00	€ 3.025,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
	Totaal			€ 465.113,46	€ 567.679,56	€ 182.582,55	€ 150.831,45	€ 288.786,13	€ 1.663.958,19	€ 270.534,76	€ 1.103.929,35	€ 249.126,24	€ 32.912,19	€ 7.455,66
									Totale kosten:	€ 1.863.958,19	€ 1.103.929,35	€ 249.126,24	€ 32.912,19	€ 7.455,66

NB - De kolommen 'Aantal uur', 'Tarief', 'Loonkosten' en 'Materiaal/hulpmiddelen' hebben bij de activiteiten 3.1.1 t/m 3.1.7, 3.2, 3.3.1 en 3.3.2 betrekking op de uit te voeren werken door aannemers. Bij de activiteiten 3.4.1 en 3.4.2 hebben deze kolommen betrekking op de kosten van adviseurs voor betreffende activiteiten.

- De kolom 'Kosten inhuur derden' heeft betrekking op de inhuur van ondersteuning door St. VEEN ten behoeve van projectleiding en inhoudelijke ondersteuning voor planvorming, uitvoeringsvoorbereiding en -begeleiding en kostencalculatie.

- St. VEEN, de aanvrager van de subsidie, is een organisatie die geheel draait op de onbezoldigde inzet van vrijwilligers, uitgezonderd secretariaële ondersteuning, welke niet ten laste van de Gebiedsdeal en aangevraagde subsidie is opgevoerd.

* Tarief is het geraamde gemiddeld uurtarief voor de aanlegwerkzaamheden, zonder opslag bij de activiteiten 3.1.1 t/m 3.1.7, 3.2 en 3.3.1 t/m 3.3.3. Bij de activiteiten voor educatie, voorlichting en beheer betreft tarief het geraamde uurtarief voor de advieskosten voor het beheerplan en voorlichting beheer en actieplan vrijwilligers

** Loonkosten zijn het geraamde aantal uren x het tarief, m et in acht neming van het vermelde onder NB..

*** Kosten inhuur derden zijn de geraamde kosten van door St. VEEN ingehuurd ondersteuning voor projectleiding, inmeting, planvorming en voorbereiding en begeleiding uitvoering en kostenraming.

**** Overige kosten zijn een opslag voor algemene kosten en risico van de aannemer, geraamd op 15% van het totaal van loonkosten en materiaal/hulpmiddelen.

***** BTW is voor de aanvrager niet verrekenbaar. Het geraamde bedrag is gebaseerd op het 21% tarief.

***** Totale projectkosten per activiteit zijn steeds het totaal van de bedragen ter linkerzijde in de tabel, uitgezonderd het Tarief.

Bijlage 3

PZH – Verlening meerjarige projectsubsidie Gebiedsdeal

Reeuwijkse Plassen en Veenweiden – fase 1

d.d. 05-01-2015

provincie **HOLLAND**
ZUID

Stichting Veen
t.a.v. het bestuur
Bloem 24
2811 AR REEUWIJK

Onderwerp
Verlening meerjarige projectsubsidie Gebiedsdeal
Reeuwijkse Plassen en Veenweiden – fase 1

Geacht bestuur,

Op 20 oktober 2014 hebben wij uw aanvraag van 17 oktober 2014 ontvangen voor een meerjarige projectsubsidie 2014-2018 ter grootte van € 746.000,00 voor project Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden (Fase 1).

Via deze beschikking laten wij u weten wat wij naar aanleiding van uw subsidieaanvraag hebben besloten.

Toetsingskader

Wij hebben uw aanvraag getoetst aan de Algemene wet bestuursrecht (verder te noemen Awb), de Algemene subsidieverordening Zuid-Holland 2013 (verder te noemen Asv) en aan de Uitvoeringsregeling Groen 2014 (verder te noemen subsidieregeling).

Besluit

Wij hebben besloten u een meerjarige projectsubsidie 2014-2018 te verlenen van maximaal € 746.000,00 voor Gebiedsdeal Reeuwijkse Plassen en Veenweiden (Fase 1).

Overwegingen

Wij verlenen deze subsidie onder toepassing van paragraaf 2.1, artikel 8 van de subsidieregeling. Hierbij gelden de volgende overwegingen:

- De activiteiten dragen bij aan de volgende beleidsdoelen van het Uitvoeringsprogramma Groen (UPG) 2014:
  - Toename recreatie in het groen;
  - Behoud biodiversiteit;
  - Bijdrage aan realisatie doelen erfgoed;
- Uw project staat in het UPG 2014 als integraal gebiedsproject (paragraaf 2.1 van de subsidieregeling);
- U staat als aanvrager in het UPG 2014.

Gedeputeerde Staten

Directie Leefomgeving en Bestuur

Contact

Vanuit bureau Subsidies

mw bac. J.M. Soels-Ruinard

T 070 - 441 70 98

im.soels@pzh.nl

Postadres Provinciehuis

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

T 070 - 441 66 11

www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum

Ons kenmerk

PZH-2014-501137828

DOS-2014-0008552

Uw kenmerk

001.14301

Bijlagen

1

Bezoekadres

Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Bevoorschotting

Wij verstrekken u een voorschot ter hoogte van € 596.800,00 (80% van het subsidiebedrag). Dit bedrag maken wij in 3 termijnen over naar uw bankrekeningnummer NL85 ABNA 0565 9972 03. De eerste termijn bedraagt € 96.800,00 - deze ontvangt u medio januari 2015. De tweede termijn bedraagt € 250.000,00 - deze ontvangt u medio juli 2015. De derde termijn bedraagt wederom € 250.000,00 en deze ontvangt u medio januari 2016.

BTW

U bent niet BTW-plichtig. Op grond van artikel 16, eerste lid van de Asv komt daarom de door u aan derden betaalde BTW voor subsidiëring in aanmerking. Deze aan derden te betalen BTW is reeds in de begroting opgenomen en daarmee in de hiervoor genoemde subsidie opgenomen.

Activiteiten en prestaties

U voert conform het projectplan de volgende activiteiten uit:

	Totale kosten	Subsidiebedrag
<u>herstel eilanden en eilandenstructuren</u>		
1 herstel eilanden kerfwatering	€ 250.244	€ 125.000
2 herstel eiland nabij Wapen van Reeuwijk	€ 86.412	€ 43.200
3 herstel eiland Roei- en zeilvereniging	€ 81.486	€ 40.700
4 herstel eilanden Elthoven gemeente B-R	€ 59.487	€ 29.700
5 herstel eilanden Elthoven BLR	€ 252.860	€ 126.400
6 herstel eilanden Klein Elthoven SNR	€ 198.038	€ 99.000
7 Doorvaart Vrijhoef	€ 298.226	€ 149.000
Verbetering brugbediening	€ 260.150	€ 44.600
<u>Verbinding plassen met omgeving en creëren mogelijkheden voor extensieve recreatie</u>		
1 Klein Elthoven, terrein Kerssendijk	€ 45.043	€ 22.500
2 Kano- en roeiverbindingen Reeuwijkse plassen en omringende recreatiegebieden	€ 59.835	€ 29.900
<u>Activiteiten voor educatie, voorlichting en beheer</u>		
1 Strategisch voorbeeldplan beheer	€ 60.682	€ 30.300
2 voorlichting beheer en actieplan werving vrijwilligers	€ 5.445	€ 2.700
3 workshop beheer	€ 3.025	€ 1.500
4 workshop bagger en veenbonken	€ 3.025	€ 1.500
Totaal	€ 1.663.958	€ 746.000

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk draagt € 198.650,00 bij en uzelf draagt het restantbedrag van € 719.350,00.

Uw begroting volgend verdelen wij onze subsidie vooralsnog als volgt over de jaren:

2014	€ 92.300,00
2015	€ 509.040,00
2016	€ 124.560,00
2017	€ 16.400,00
2018	€ <u>3.700,00</u>
Totaal	€ 746.000,00

Looptijd

Het project heeft een looptijd van 20 oktober 2014 tot en met uiterlijk 31 december 2018.

Wij wijken hierbij af van de door u aangegeven einddatum omdat uit uw begroting blijkt dat de beheeractiviteiten langer doorlopen.

Verplichtingen

a. Algemene verplichtingen

Op grond van artikel 18, tweede lid van de Asv deelt u ons onverwijld mede wanneer u

- de hiervoor aangegeven activiteiten niet of niet geheel kunt uitvoeren;
- de activiteiten niet binnen de hiervoor gestelde looptijd kunt uitvoeren;
- niet of niet geheel kunt voldoen aan de subsidieverplichtingen.

U kunt voor de meldingen gebruikt maken van het meldingsformulier. Dit formulier kunt u vinden op het subsidieloket op www.zuid-holland.nl.

b. Specifieke verplichtingen

U dient jaarlijks voor 1 april een voortgangsrapportage gedurende de looptijd van het project.

c. Administratieve verplichtingen

Op grond van artikel 21 van de Asv moet u een administratie bijhouden en overleggen van aan de activiteiten verbonden inkomsten en uitgaven als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, onderdeel b, van de Awb.

Wij verzoeken u in publicitaire uitingen te vermelden dat de gesubsidieerde activiteiten mede mogelijk zijn gemaakt met steun van de provincie Zuid-Holland.

Subsidievaststelling

In de bijlage bij deze beschikking staan in de vorm van een controleprotocol ook uw verplichtingen rond de subsidievaststelling.

Wij zullen de subsidie vaststellen aan de hand van een uiterlijk 30 juni 2019 door u in te dienen aanvraag tot vaststelling.

Bepalend voor de vaststelling zijn de uitgevoerde activiteiten en de werkelijke lasten en baten van het project. Wij zullen vaststellen op maximaal 50% van de werkelijk gemaakte lasten van de te subsidiëren activiteiten - uitgezonderd activiteit Verbetering brugbediening. Daarvan financieren wij 17% van de werkelijke gemaakte lasten (indien u de activiteiten heeft uitgevoerd). Dit alles met een maximum bedrag van € 746.000,00.

Als bij de vaststelling blijkt dat u niet heeft voldaan aan het gestelde in artikel 18, tweede lid van de Asv (zie hierboven), zullen wij de subsidie lager of op nihil vaststellen.

Voor verdere informatie verwijzen wij u naar de bijlage "Subsidieverplichtingen inclusief controleprotocol".

Nieuw beleid

Wij wijzen u er op dat sinds 1 juli 2013 een nieuw subsidiestelsel geldt en dat nieuw beleid is vastgesteld ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij provinciale subsidies. Daarnaast hebben wij een beleidsregel vastgesteld voor de provinciale registratie van ernstige onregelmatigheden bij subsidies.

Zie de website van de provincie Zuid-Holland (www.zuid-holland.nl).

Openbaar subsidieregister

Deze beschikking is openbaar. Bepaalde informatie uit deze beschikking nemen wij op in het subsidieregister dat eenieder via de website van de provincie (www.zuid-holland.nl) kan raadplegen. In dit register vermelden wij onder meer de hoogte van de subsidie en de naam van de subsidieontvanger. Adresgegevens en rekeningnummers worden ter bescherming van de privacy echter niet opgenomen.

Wat verder van belang is

Wilt u in uw correspondentie het DOS-nummer vermelden dat rechts bovenaan in deze brief staat? U kunt deze sturen naar: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. Bureau Subsidies, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

U kunt aan deze subsidieverlening, ook indien wij eerder een subsidie aan u hebben verleend, geen enkel recht ontlenen voor wat betreft uw eventuele toekomstige subsidieaanvragen. Wij behouden ons het recht voor om elk jaar, op basis van onder andere de ontvangen aanvragen, tot een hernieuwde beleidsafweging en/of prioritering te komen.

Bezwaarprocedure

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden volgens artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bij ons een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. Dat gaat zo:

U stuurt dit bezwaarschrift binnen **zes weken** na de dag van verzending of uitreiking van het besluit aan ons toe, onder vermelding van 'Awb-bezwaar' in de linkerbovenhoek van envelop en bezwaarschrift.

Het adres is: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. het Awb-secretariaat, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

mw. drs. J.A.M. Hilgersom
secretaris

Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Bijlagen:

- Subsidieverplichtingen inclusief controleprotocol - USK

Subsidieverplichtingen inclusief controleprotocol ten behoeve van de subsidieontvanger (en hun accountants)

versie juli 2013

1. Kader

Dit document is bedoeld voor instellingen en instanties en hun accountants aan wie één of meerdere subsidies zijn verleend krachtens de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Algemene Subsidieverordening van de provincie Zuid Holland 2013 (Asv) of een van de andere (sectorale of thematische) subsidieregelingen van de provincie Zuid-Holland.

Voor zover aan lagere overheden verstrekte subsidies niet middels SiSa (single information, single audit) worden afgerekend, gelden ze eveneens voor de betreffende lagere overheid en diens accountants. Dit document geldt voor aanvragen, die zijn ontvangen ingaande 1 juli 2013.

Doel van de inhoudelijk en financiële verantwoording

De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor de uitvoering van de activiteiten of het behalen van de prestaties waarvoor zij subsidie hebben aangevraagd en hebben ontvangen. De uitvoering dient in eerste instantie conform de aanvraag te geschieden in het aangegeven tijdvak met eventueel daaraan door de provincie gekoppelde randvoorwaarden en/of eisen zoals vastgelegd in de subsidieverplichtingen. Alle wijzigingen in de activiteiten cq. prestaties of in de periode waarin deze moeten worden uitgevoerd danwel behaald dienen te worden, dienen onverwijld te worden gemeld en voorgelegd te worden ter instemming aan Gedeputeerde Staten (via Bureau Subsidies). Ook het niet (kunnen) nakomen van de subsidieverplichtingen dient onverwijld gemeld te worden.

De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de bestedingen. Daarnaast kan de subsidieontvanger ook de plicht hebben om verantwoording af te leggen betreffende de baten en lasten die zijn gemaakt in het kader van het door de provincie Zuid Holland gesubsidieerde project en de daaraan gekoppelde projectactiviteiten. In de subsidiebeschikking kunt u aangeven of het voor u wel of niet van toepassing is. De subsidie moet zijn besteed ter realisatie van de met de provincie overeengekomen activiteiten. Rechtmatig wil hier zeggen: in overeenstemming met het goedgekeurde projectplan, wettelijke regelingen en de subsidieverplichtingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en verdere correspondentie met betrekking tot de verleende subsidie.

Deze plichten en verantwoordelijkheid zijn eveneens van toepassing - indien de gelden die de subsidieontvanger ontvangt van de Provincie Zuid-Holland - geheel of gedeeltelijk worden doorgegeven aan derden, die met deze gelden (subsidiabele) activiteiten verrichten. De verplichting om te handelen in overeenstemming met wettelijke regelingen en de subsidieverplichtingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en verdere correspondentie met betrekking tot de verleende subsidie blijven van kracht en strekken zich ook uit tot bovengenoemde derden. Het is aan te bevelen om tot afspraken te komen betreffende de eisen aan rechtmatigheid, verantwoording en controle hierop tussen de ontvangende partij - zoals genoemd in de subsidiebeschikking - en eventuele derden, die deze gelden inzetten om (subsidiabele) activiteiten uit te voeren.

Hierna vindt u meer over de wettelijke regelingen.

Van toepassing zijnde (wettelijke) regelgeving en overige verplichtingen

De volgende regelgeving en overige aan de subsidie verbonden verplichtingen zijn van toepassing:

- a. de Algemene wet bestuursrecht (Awb);
- b. de Algemene Subsidieverordening Zuid-Holland 2013 (Asv);
- c. de Aanbestedingswet;
- d. de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (Wnt);
- e. de Subsidieregelingen van de provincie Zuid-Holland;
- f. de subsidiebeschikking met de daarin opgenomen algemene (zie bijv artikelen 18 tot en met 21 van de Asv) en specifieke (bijv. Rijksregelingen) bepalingen;
- g. de overige van toepassing zijnde besluiten met betrekking tot de verleende subsidie.

2. Procedure

A. Verplichtingen van de subsidieontvanger tijdens de uitvoering van de activiteit waarvoor subsidie is verleend

Algemeen

In de subsidiebeschikking kunnen specifieke verplichtingen zijn opgenomen.

Daarnaast heeft de subsidieontvanger een aantal algemene, in de Awb en Asv beschreven verplichtingen.

De belangrijkste staan hieronder. Indien de subsidieontvanger niet voldoet aan de eerder genoemde verplichtingen of de activiteiten, waarvoor subsidie is verleend, niet of niet geheel plaatsvinden, dan kan dat leiden tot het intrekken of ten nadele van de subsidieontvanger wijzigen van de subsidieverlening of tot het lager vaststellen van de subsidie.

Wij wijzen erop dat, indien u gesubsidieerd wordt onder de Uitvoeringsregeling Brede Doeluitkering verkeer en vervoer 2013 (BDU 2013), de artikelen uit de Asv niet van toepassing zijn maar de soortgelijke bepalingen uit de BDU 2013.

Ingaande 1 juli 2013 is het Uniforme subsidiekader (USK) binnen de Provincie Zuid-Holland van kracht. Dit houdt in dat er vertrouwen vooraf wordt gegeven met steekproefsgewijze controle achteraf. Dit heeft vooral gevolgen voor subsidies van onder de € 125.000,00. Doel is om voor subsidies onder de € 125.000,00 de administratieve lasten te verlichten. Subsidies van minder dan € 25.000,00 worden in veel gevallen direct vastgesteld. Voor subsidies vanaf € 25.000 en minder dan € 125.000,00 geldt in veel gevallen een beperkte verantwoordingsplicht. Wat voor u geldt, is aangegeven in de beschikking.

Er wordt ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van subsidies een actief en consistent handhavingsbeleid gevoerd. U bent verplicht op basis van artikel 19 Asv danwel 1.10 BDU 2013 medewerking te verlenen aan controles die van belang wordt geacht. Verwacht wordt dat u de activiteiten conform uw aanvraag uitvoert (artikel 18 lid 1 Asv).

Onderdeel van het handhavingsbeleid is het opleggen van sancties bij het niet (tijdig) voldoen aan de meldingsplicht. De nota beleid "Misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidieverstrekking" geeft voor een aantal van tevoren bepaalde situaties aan wat de standaard sanctie is als de subsidieontvanger in gebreke blijft bij het uitvoeren van activiteiten, of het bij niet voldoen aan opgelegde verplichtingen.

Ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidies is registratie van ernstige onregelmatigheden noodzakelijk, om inzicht te krijgen in de risico's die kunnen leiden tot herhaalde of

nieuwe ernstige onregelmatigheden. Om hierop te kunnen anticiperen is hiervoor een Beleidsregel registratie van ernstige onregelmatigheden vastgesteld.

Wijziging in de situatie (meldingsplicht)

- Asv artikel 18 lid 2 danwel BDU 2013 artikel 1.11:

De subsidieontvanger moet Gedeputeerde Staten (GS) onverwijld in kennis stellen van het voornemen de activiteiten waarvoor subsidie wordt verstrekt, te wijzigen of te beëindigen. Ook het voornemen om wijzigingen aan de periode waarin de activiteiten worden uitgevoerd of de aan de subsidie verbonden verplichtingen moeten onverwijld worden gemeld.

Nadere toelichting op een wijziging in de situatie

Hieronder worden onder andere verstaan: wijzigingen in de einddatum van het project en het tussen activiteiten verschuiven van middelen.

Voor subsidies van € 125.000,00 of meer geldt bovendien dat indien aanmerkelijke¹ verschillen ontstaan of dreigen te ontstaan (gedurende het boekjaar) in de uitvoering van de activiteiten, waarvoor subsidie is verstrekt, tussen de werkelijke lasten en baten en de begrote lasten en baten, de subsidieontvanger daarvan onverwijld mededeling moet doen aan GS onder vermelding van de oorzaak van de verschillen. Bedoelde verschillen kunnen leiden tot opschorting van de uitbetaling van voorschotten (voorschottermijnen) en in uitzonderlijke gevallen tot terugvordering van betaalde voorschotten/of intrekking van de subsidie danwel een gewijzigde subsidievaststelling.

- Asv artikel 18 lid 3 danwel Awb 4:71 (Awb 4:71 geldt ook voor de BDU):

De subsidieontvanger deelt onverwijld schriftelijk mee wanneer met subsidie verkregen goederen of rechten binnen vijf jaar na subsidievaststelling worden vervreemd of anderszins ter beschikking worden gesteld aan derden.

Er kan voor het vervreemden danwel anderszins ter beschikking stellen aan derden van de goederen of rechten een vergoeding worden gevraagd op basis van artikel 18, vierde en vijfde lid Asv.

- Awb 4:71 (geldt alleen voor boekjaarsubsidies):

Indien de subsidieontvanger een privaatrechtelijke rechtspersoon is, moet hij GS onverwijld in kennis stellen van:

- a. een wijziging van de statuten of het reglement van de rechtspersoon;
- b. het voornemen tot ontbinding van de rechtspersoon;
- c. de ontbinding van de rechtspersoon.

In dat laatste geval moet de subsidieontvanger aan de provincie het batig saldo² voldoen, voor zover dat saldo aan de door GS verstrekte subsidie kan worden toegerekend.

---

¹ Aanmerkelijke verschillen zijn verschillen van meer dan 10% ten opzichte van de begroting en verschillen groter dan € 10.000,00.

² Een batig saldo ontstaat wanneer bij ontbinding van de rechtspersoon de bezittingen (activa) groter zijn dan de schulden (passiva). Er blijft geld/bezittingen over na het betalen van alle schulden

Publiciteit

- Asv artikel 18 lid 6:

De subsidieontvanger wordt verzocht in publicitaire uitingen te vermelden dat de gesubsidieerde activiteit mede mogelijk is gemaakt met steun van de provincie Zuid-Holland. De subsidieontvanger wordt verzocht om de verkregen resultaten van het gesubsidieerde project algemeen beschikbaar te stellen.

Het kan dat in een subsidieregeling of in de subsidieverleningsbeschikking deze bepaling niet van toepassing is verklaard.

B. Procedure ten aanzien van de verantwoording van de subsidie

Wanneer moet het verzoek tot vaststelling worden ingediend

Het kan zijn dat de subsidie gelijk wordt vastgesteld. Dit zal over het algemeen van toepassing zijn bij subsidies van minder dan € 25.000,00 tenzij dit door hogere regelgeving niet mogelijk is. In het geval van directe subsidievaststelling geldt dat er geen aanvraag tot vaststelling ingediend hoeft te worden. Wel blijft de meldingsplicht onverminderd van kracht en geldt hetgeen onder steekproefsgewijze controle vermeld staat.

Voor subsidies, die niet direct zijn vastgesteld, gelden de volgende indieningstermijnen:

- Boekjaarsubsidies:
uiterlijk 26 weken na afloop van het boekjaar moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend; Asv artikel 29 lid 2 danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.
- Projectsubsidies:
uiterlijk 26 weken na de datum waarop de activiteit op grond van de subsidiebeschikking moet zijn uitgevoerd moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend. Mochten de activiteiten eerder afgerond zijn, dan moet binnen 26 weken na afronding van de activiteiten een aanvraag tot vaststelling worden ingediend; Asv artikel 29 lid 1 danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.
- Incidentele subsidies:
uiterlijk 26 weken na de datum waarop de activiteit op grond van de subsidiebeschikking moet zijn uitgevoerd moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend. Mochten de activiteiten eerder afgerond zijn, dan moet binnen 26 weken na afronding van de activiteiten een aanvraag tot vaststelling worden ingediend; Asv artikel 29 lid 1.

In de subsidieregelingen kunnen andere indieningstermijnen worden genoemd voor de aanvraag tot vaststelling. Dit wordt in veel gevallen ook opgenomen in de subsidiebeschikking. Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte van de subsidievaststelling.

Moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend?

Dit is aangegeven in de subsidiebeschikking. In het algemeen zal gelden dat subsidies onder de € 25.000,00 gelijk worden vastgesteld. Voor subsidies vanaf € 25.000,00 tot € 125.000,00 zal in veel gevallen gelden dat geen financiële verantwoording afgelegd hoeft te worden. Een verslag of de activiteiten zijn uitgevoerd, in welke periode dit is gedaan en of aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan volstaat- artikel 23 lid 1 en 2 Asv danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.

Voor subsidies van € 125.000,00 of meer geldt dat er altijd een financiële verantwoording moet worden afgelegd naast de inhoudelijke verantwoording - artikel 23 lid 3 - tenzij de subsidiebeschikking anders aangeeft. Deze financiële verantwoording moet voorzien zijn van een controleverklaring.

Indien u meer dan één projectsubsidie moet verantwoorden en deze maximaal verleende projectsubsidies zijn ieder € 125.000,00 of meer, kunt u in plaats van afzonderlijke financiële verslagen volstaan met het overleggen van één financieel verslag waarin alle afzonderlijke activiteiten waarvoor subsidie is verleend, worden verantwoord. Dit verslag van alle te verantwoorden subsidies gaat vergezeld van één controleverklaring waarbij controles per project moeten zijn verricht. Dit is aangegeven in artikel 23 lid 4 Asv danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.

In uitzonderingsgevallen kan worden volstaan met de jaarrekening mits hiervoor vooraf instemming is gevraagd. De beoordeling door de accountant dient wel op basis van het project te zijn uitgevoerd. De controleverklaring dient zich tevens uit te strekken tot de in de bijlage verantwoorde projectsubsidies. Dit moet duidelijk aangegeven zijn door de accountant door middel van zichtbare waarmeding en zichtbare naleving van dit controleprotocol en de hierin genoemde toleranties per subsidie.

Steekproefsgewijze controle

Voor subsidies voor minder dan € 125.000,00 geldt dat er steekproefsgewijze controle plaats kan vinden. Hieraan bent u verplicht om mee te werken op basis van artikel 19 Asv danwel artikel 1.10, lid 1 BDU 2013. U wordt geïnformeerd als u in de steekproef valt. Er zal verzocht worden om gegevens aan te leveren over de activiteiten, de uitvoerperiode en eventuele andere bijzonderheden. Indien dit nodig wordt geacht, kan het zijn dat er een bezoek wordt gebracht door medewerkers van de Provincie Zuid-Holland.

Van de beoordeling van de gegevens die worden aangeleverd voor de steekproef danwel tijdens het bezoek krijgt u bericht. Dit bericht kan een gewijzigde subsidievaststelling of een nihil vaststelling zijn indien de steekproef hiertoe aanleiding geeft. Ook kunnen alsnog sancties worden opgelegd als blijkt dat u niet (tijdig) voldaan heeft aan de meldingsplicht.

Wanneer moet een controleverklaring worden overlegd?

- Voor alle subsidies van € 125.000,00 of meer op basis van de Asv of op een Asv gebaseerde regeling: Een financieel verslag dan wel een jaarrekening als bedoeld in artikel 361 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en een verklaring van een accountant betreffende de getrouwheid van het daarin verantwoorde beheer (artikel 23 Asv).
Het kan dat in een subsidieregeling of in de subsidieverleningsbeschikking deze bepaling niet van toepassing is verklaard.
- Voor subsidies van minder dan € 125.000,00 op basis van een op de een Asv gebaseerde regeling indien dit wegens hogere regelgeving vereist is:
Een financieel verslag dan wel een jaarrekening als bedoeld in artikel 361 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en een verklaring van een accountant betreffende de getrouwheid van het daarin verantwoorde beheer (artikel 4:78 Awb).
Indien dit van toepassing is zal dit expliciet in de subsidiebeschikking zijn opgenomen.
- Projectsubsidies op basis van de BDU 2013 die niet vallen onder SiSa (staat in de desbetreffende paragraaf van de BDU):
Bij een subsidieverlening van € 125.000,00 of meer moet een deskundigenonderzoek uitgevoerd worden door een registeraccountant c.q. Account-Administratieconsulent als bedoeld in artikel 393, eerste lid van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De werkzaamheden van de registeraccountant c.q. Account-Administratieconsulent dienen te leiden tot een controleverklaring.

De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor de juistheid, tijdigheid en volledigheid van de verantwoording en de verkrijging van een controleverklaring. Het is zeer aan te bevelen om voor aanvang van het project met de accountant contact op te nemen, zodat deze een eerste analyse van de projectinrichting, risico's en eventuele adviezen rondom (tussentijdse) controle kan doen waarmee vooraf afspraken kunnen worden gemaakt en mogelijke knelpunten worden voorkomen.

Geen goedkeurende controleverklaring en/of een oordeel beperking?

U dient bij het indienen van uw aanvraag tot subsidievaststelling het rapport van bevindingen van uw accountant mee te zenden en in te gaan op de door uw accountant geconstateerde redenen voor de eventuele oordeelbeperking, oordeelonthouding danwel afkeuring.

Zonder motivatie waarom of hoe het door uw accountant geconstateerde tot stand is gekomen en wat u doet om dit in de toekomst te voorkomen, zullen de lasten behorend bij de oordeelsbeperking danwel – onthouding van uw accountant bij de subsidievaststelling in mindering worden gebracht danwel zal er een procentuele korting plaatsvinden bij de subsidievaststelling.

C. Reikwijdte accountantsonderzoek

De controleverklaring inhoudelijk

De accountantscontrole strekt zich uit tot het beoordelen van de deugdelijkheid en toereikendheid van de financiële verantwoording en de rechtmatigheid van de baten en lasten. Rechtmatig wil hier zeggen: in overeenstemming met wettelijke regelingen* en met de subsidieverplichtingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en verdere correspondentie met betrekking tot de subsidie en voor zover dit in redelijkheid toetsbaar is voor de accountant.

* onder regelingen wordt - onder meer - verstaan de van toepassing zijnde regelgeving zoals vermeld in de subsidiebeschikking. In de beschikking wordt niet alle wettelijke regelingen opgenomen, zie ook pagina 2 bovenaan van dit document. Van regelgeving zoals Aanbestedingwet en Wnt wordt u geacht na te gaan wat voor u van toepassing is. In de subsidiebeschikking wordt in ieder geval verwezen naar de Awb. Hiermee wordt vooral titel 4.2 van de Awb bedoeld, de artikelen 4:21 tot en met 4:80 Awb. De toetsing aan de wettelijke regelingen met betrekking tot de Awb mag dan ook beperkt worden tot titel 4.2 Awb.

De accountantscontrole

Diepgang

De accountant bepaalt zelf de aanpak van zijn controle. Hij dient deze controle zodanig in te richten dat hij met een redelijke mate van zekerheid een uitspraak kan doen over de getrouwheid van de financiële verantwoording en de rechtmatigheid van het gevoerde beheer.

Reikwijdte van het accountantsonderzoek

In de verantwoording mogen uitsluitend die baten en lasten worden meegenomen, die toegerekend kunnen worden aan de subsidiabele activiteiten en de subsidiabele projectperiode. Lasten welke gemaakt zijn na afloop van de subsidiabele projectperiode waarvoor de subsidie is verleend, mogen alleen in de verantwoording worden opgenomen indien de provincie zich hiermee akkoord heeft verklaard.

De baten (alle subsidies die ten behoeve van de betreffende doelen zijn verleend evenals alle overige baten die hieruit voortvloeien) dienen volledig te worden verantwoord.

Baten en lasten met betrekking tot 'om niet' c.q. "in natura" ontvangen subsidiabele activiteiten moeten zo goed mogelijk inzichtelijk gemaakt worden en voor zover mogelijk gekwantificeerd worden bij zowel de baten als de lasten.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De accountant moet de controle zo inrichten dat deze met een zekerheid van 95% uitspraak kan doen dat de instelling in de uitkeringsperiode niet meer dan 1% van de specifieke uitkeringen niet getrouw heeft besteed. Voor het verstrekken van de controleverklaring gelden de volgende toleranties:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeel onthouding	Afkeurend
Onjuistheden in de financiële verantwoording/ besteding (% werkelijk gemaakte lasten met een maximum van de toegekende subsidie)	< 1%	>1% en < 3%	-	>3%
Onzekerheden in de controle (% werkelijk gemaakte lasten met een maximum van de toegekende subsidie)	<3%	> 3% en < 10 %	>10%	-

Bron: Handboek Auditing Rijksoverheid 2006

Fouten en onzekerheden

Fouten en onzekerheden dienen te worden gecorrigeerd, ook indien deze onder de goedkeuringstolerantie vallen. Niet gecorrigeerde fouten dienen te worden gerapporteerd in een rapport van bevindingen, als geen goedkeurende controleverklaring kan worden overlegd. Hiervoor geldt een rapportagetolerantie van 1% van het verleende subsidiebedrag.

Gegevens van derden

Indien de verantwoorde lasten en overeengekomen prestaties zijn gebaseerd op gegevens van derden dient de subsidieontvanger deze gegevens te controleren op juistheid en volledigheid.

Het gestelde in dit protocol is ook van toepassing voor accountants van subsidieontvangers waaraan de instelling, gemeente of grootstedelijke regio in het kader van die regelingen gelden verstrekken.

Gemeenten/instellingen dienen ervoor zorg te dragen dat de subsidieontvangers en hun accountants op de hoogte zijn van de controle en specifieke eisen, zoals die voor deze regelingen in dit protocol worden gesteld.

Inhoudelijk verslag

De accountant dient te controleren dat alle toelichtingen verenigbaar zijn met de financiële verantwoording. De inhoudelijke juistheid van de activiteit wordt niet door de accountant beoordeeld.

Rechtmatigheid

De accountant moet controleren of de baten en lasten rechtmatig zijn geweest.

Door de subsidieontvanger niet rechtmatig bestede lasten moeten in een rapport van bevindingen worden opgenomen en kunnen van invloed zijn op de strekking van de controleverklaring.

Onder "bested" wordt verstaan het financiële totaal van lasten en rechtens afdwingbare verplichtingen binnen de uitkeringsperiode – een en ander conform het baten- en lastenstelsel. Indien de verantwoorde lasten en activiteiten zijn gebaseerd op gegevens van derden dient de subsidieontvanger deze gegevens te controleren op juistheid en volledigheid.

Wnt en Aanbestedingwet

Wij wijzen u erop dat de accountant tevens een onderzoek dient uit te voeren in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Een overschrijding van de norm moet verplicht gemeld worden aan het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties. Tevens moet dit opgenomen worden in de jaarrekening.

Ook dient de accountant te toetsen of de Aanbestedingswet van toepassing is en of deze juist is nageleefd.

3. Aan te leveren (accountants)producten:

Wat houdt de inhoudelijke en financiële verantwoording in

Het activiteitenverslag biedt inzicht in de behaalde resultaten per overeengekomen activiteit.

In geval van het niet (geheel) uitvoeren van de activiteiten dient u toelichting te geven onder vermelding van de redenen waarom niet en wat u gedaan heeft om de activiteiten alsnog uit te voeren.

De financiële verantwoording geeft inzicht in de baten en lasten van de gesubsidieerde activiteit. Zoals al eerder gemeld is niet altijd een financiële verantwoording van toepassing.

In welke vorm moet de financiële verantwoording worden ingediend

- in de verantwoording worden het kenmerk en de datum van de subsidiebeschikking opgenomen;
- de financiële verantwoording wordt ten minste ingericht op hetzelfde detailniveau en met dezelfde inrichting als de bij de aanvraag ingediende begroting;
- hierbij worden zowel de baten als de lasten weergegeven;
- de begroting dient als vergelijkend overzicht te worden opgenomen;
- de lasten van het eigen personeel dienen te worden gespecificeerd naar aantal uren en tarief (indien dit in de begroting stond);
- afwijkingen ten opzichte van de begroting die 10% of meer bedragen en afwijkingen van € 10.000,00 of meer bij posten in de begroting ten opzichte van de realisatie, dienen te worden toegelicht.

Welke informatie dient de financiële verantwoording te bevatten

- een opstelling van de lasten aan het project c.q. activiteiten waarvoor de subsidie is verleend (zie vorige alinea over vorm);
- een opstelling van de baten (alle subsidies die ten behoeve van de betreffende producten, activiteiten en projecten zijn verleend evenals de overige baten die hieruit voortvloeien)
- een verklaring van de afwijkingen ten opzichte van de begroting (zie alinea over vorm);

Indien van toepassing dient de financiële verantwoording vergezeld te gaan van een controleverklaring. In het geval dat er geen goedkeurende controleverklaring aan de orde is, dient het rapport van bevindingen te worden overlegd met een gemotiveerde toelichting of een verklaring over de door de accountant geconstateerde punten (zie hiervoor bij *Fouten en onzekerheden* en Geen goedkeurende controleverklaring en/of een oordeelsbeperking?).

Alle ondertekeningen dienen origineel te zijn tenzij er sprake is van een jaarrekening die gedeponeed is bij de Kamer van Koophandel. Deze gedeponeede jaarrekening moet dezelfde zijn als waarmee verantwoording kan worden afgelegd over de subsidie. Er moet sprake zijn van voldoende informatie en specificatie in de gedeponeede jaarrekening. Is dit niet het geval, dan dient de gespecificeerde en gedetailleerde jaarrekening - die dient als verantwoording van de subsidie - alsnog te voldoen aan deze ondertekeningseis. Gekopieerde handtekeningen worden niet geaccepteerd. Indien er sprake is van een controleverklaring dienen de bijbehorende verantwoording en stukken gewaarmerkt te zijn.

Verantwoording bij samenloop van een boekjaarsubsidie en projectsubsidie(s)

Subsidieontvangers kunnen de verantwoording van projectsubsidies en een boekjaarsubsidie in een gewaarmerkte en zichtbaar door de accountant gecontroleerde verantwoording bij ons indienen (zie alinea over vorm). In uitzonderingsgevallen kan worden volstaan met de jaarrekening mits hiervoor vooraf instemming is gevraagd.

De beoordeling door de accountant dient op basis van elk project afzonderlijk te zijn uitgevoerd en per project de toleranties te zijn nageleefd. De controleverklaring dient zich tevens zichtbaar uit te strekken tot de in de bijlage verantwoorde projectsubsidies.

4. Tekst controleverklaring

Modeltekst goedkeurende controleverklaring bij een subsidiedeclaratie

Aan: Opdrachtgever

CONTROLEVERKLARING

Afgegeven ten behoeve van de provincie Zuid-Holland

Wij hebben de bijgevoegde, door ons voor identificatiedoeleinden gewaarmerkte, financiële verantwoording van ... te ... inzake de uitvoering van de subsidie .... gecontroleerd. Deze subsidie is met een beschikking met kenmerk ... d.d....groot € xxx,00 verleend door de Provincie Zuid-Holland.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

..... is verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële verantwoording. .... is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële verantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële verantwoording op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële verantwoording geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële verantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste professionele oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële verantwoording een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van het vaststellingsformulier door de entiteit, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van het gebruikte normenkader voor de rechtmatige totstandkoming van verantwoorde transacties.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel is de financiële verantwoording van ....., in alle van materieel belang zijnde aspecten, opgesteld in overeenstemming met de beschikking van de Provincie Zuid-Holland met kenmerk ..... d.d. .... . rekening houdend met de gehanteerde verdeelsleutel zoals toegelicht in de bijlage bij de financiële verantwoording. De financiële verantwoording sluit met een bedrag van € xxx,00.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De financiële verantwoording en onze controleverklaring daarbij zijn uitsluitend bestemd voor ..... ter verantwoording aan Provincie Zuid-Holland in het kader van ..... subsidie. De financiële verantwoording en controleverklaring daarbij kunnen daarom niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De controleverklaring (of delen daarvan) mag daarom niet, zonder onze uitdrukkelijke schriftelijke toestemming vooraf, in welke vorm dan ook, aan derden ter beschikking worden gesteld. Wij aanvaarden derhalve geen aansprakelijkheid jegens derde partijen die inzage krijgen in deze verklaring of deze verklaring in handen krijgen.

Plaats, datum

Naam accountantskantoor

Naam externe accountant en ondertekening met die naam